

NİHAT GENÇ

KOMPİLE HİKAYELER

İLETİSİM

NIHAT GENÇ • Kompile Hikâyeler

NIHAT GENÇ 1956'da Trabzon'da doğdu. Diğer bazı eserleri: *Ofli Hoca. Şeriatta Ayıp Yoktur* (hükâye), *Bu Çağın Soylusu* (roman), *Dün Korkusu* (roman), *Dar Alanda Tufan* (roman), *Soguk Sabun* (roman), *Modern Çağın Soylusu* (derleme).

İletişim Yayınları 387 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 52

ISBN 975-470-579-8

© 1996 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 1996, İstanbul
2. BASKI 2000, İstanbul (500 adet)

KAPAK Ümit Kıvanç

KAPAK DESENİ Francisco di Goya'nın *Caprice*
adlı gravür dizisinden No. 57,
La Filiacion'dan (soy zinciri) detay

DIZGİ Maraton Dizgievi

UYGULAMA Hüsnu Abbas

DÜZELTİ Seçkin Oktay

KAPAK BASKISI Sena Ofset

İÇ BASKI ve CILT Şefik Matbaası

İletişim Yayınları

Klodfarer Cad. İletişim Han No. 7 Cagaloglu 34400 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Fax: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

NIHAT GENÇ

Kompile Hikâyeler

i l e t i ŝ i m

Hero marka mızıka

Ilhami Atmaca'ya

Ben de hepimiz gibi büyük bir tehlike içindeydim, açtım. Hukuk Fakültesi'ni kazanmış şişko bir çocuk, ilk kitabımı çok beğenmiş, ziyaretime geldi. "Dostum, böyle bir kitabı ben yazmayı çok isterdim!" dedi. Kızılay'a, bulvara yürüyüşe çıktık. Şişko, "Dostum, ben sizin yerinizde olsam, başka bir kitap yazmam!" dedi. Birkaç adım attık. "Dostum, siz artık geri çekilmelisiniz, asla bir daha kitap yazmamalısınız, insanlara kitabınız üzerinde düşünebilmeleri için zaman vermeli-sin!" dedi.

Birkaç adım daha attık, "Dostum, sizin gibi büyük bir yazarla yürümek benim için büyük bir onur!" dedi. Birkaç adım daha attık, "Dostum, siz dünyanın en iyi insanısınız, inanamıyorum, söyleyin dostum, o kitabı siz mi yazdınız, sizin elinizi sıkıp, yanaklarınızdan öpmek istiyorum!" dedi. Kalabalıkların, vitrinlerin önünde küçük bir tören tokalaştık. Kontrollü bir saygı

içinde, aristokrat insanlar gibi kibarca birbirimize sarıldık. Şişko, dengeli bir üslupla soylu insanlar gibi sırtımı sıvazladı. Gözlerimin içine bakıp “Dostum, yüzyıl geçse de bu anı unutmayacağım, siz dünyanın en iyi dostu, en iyi yazarısınız” dedi...

Sırtındaki yırtık, eski deri çantayı indirdi. İçinden birkaç küçük kutu çıkartıp, çantayı tutmam için bana uzattı. Çantayı tuttum. Elindeki kutularla durağın önüne fırladı. Telaşla sağına-soluna bakınıp kalabalıkların içine doğru bağırırmaya başladı: “Teyplerinize-vidyolarınıza tornavida / Teyplerinize-vidyolarınıza tornavida!..” Ne olduğunu anlayamadan, elindekileri sattı, bitirdi. Yanıma gelip çantanın içinden birkaç küçük kutu daha çıkarıp mesai bölgesine döndü.

On,onbeş dakika içinde, bu şehrin sokaklarında tarihimi değiştiren hareketini tamamladı. Kazandığı parayı cebine sokmadan, hesaplayıp ikiye böldü ve yarısını bana uzattı: “Dostum, bunlar senin” dedi.

Şaşkınlığımı belli etmeden, “neden, bu parayı sen kazandın?” dedim. “Dostum, işte burada yanılıyorsun, en kritik görevi sen yaptın, çünkü çantayı tuttun, zabı-talar çantayı yakalamış olsa, işimiz bitmişti. Dostum, bir düşün bütün mallarımız uçup giderdi ve bizler avcumuzu yalardık” dedi.

İşte hayat felsefemi sarsan cümleler burdaydı: “Mallarımız.. bizler..” Üç dört dakika içinde işportacı olup çıkmıştım. Şişko sayesinde üç-dört yıl açlığımı erteledim. Üç-dört ay içinde Kızılay'ın bütün zabıtalarını tanıdım ve şişkonun yanında işe başladım.

Bir müddet sigara işi yaptık. Sigara işi kaçakçılığa giriyordu, küçük çaplı birkaç felaketten sonra terkttik. Şişko “Üzülme dostum, büyük planlarım var” dedi. “Nasıl planlar?” dedim.

“Dostum, bir düşün, kış geliyor! İnsanlar evlerinde sıkılacaklar, küçük bir gezinti yapmak isteyecekler. Dışarda uçşan kar tanecikleri dansedecek. Bir düşün dostum, bu sana neyi hatırlatıyor?” dedi.

Istanbul Tahtakale’ye gidip, tanesi ikibinbeşyüz liraya Hero marka mızıkalar aldık. Tanesini yedibin liradan satıyorduk. Günde beş tane sattığımızda, şişko “Şansımızı fazla zorlamaya gerek yok, dostum, akşam yemeğimiz ve sigara paramız çıkmıştır” derdi ve her defasında Sakarya’nın dilenci çingenelerine bir şeyler ısmarlardı.

Şişko gerçek bir şairdi. Yerel bir gazete tam bir sayfa ondan bahsediyordu. Manşetinde “Domates Yanaklı Şair” yazıyordu. Alt başlığı ise şöyleydi: “Hem işportacı, hem şair, hem hukukçu!” Şişko haberi okuduktan sonra bana dönüp, “Dostum, benim şairliğimle domatesin, elmanın ne alakası var, bu basın her şeyi çarpıtıyor” dedi.

Mızıkayla tek bildiği parça, ünlü *Babam İş Gezisinde* adlı filmin müziğiydi. Soğuk kış günleri yaklaştı. Karın altında mesaiye başladık. Kar serpiştiriyor, yerler tül tül kar tutuyor. Tezgahın başında şişko. Etrafta, erkete, ben. Şişkonun paltosu, kaşkolü, fötr şapkası karla örölü. İri gövdesinde daracık palto, kozmonot elbi-

sesi gibi. Bir elinde, olmazsa olmaz, purosunu, diğeri elinde mızıkası. Arada bir, paltosundan fırlamış göbeğine hafifçe vurup, "Unutma dostum, bu şirin şey, benim en büyük karizmamdır, bu şirin şey olmazsa, mızıkanın romantik melodileri bir işe yaramaz" derdi.

Birbirine sıcacık sarılmış sevgililer, mızıkanın melodilerine dayanamayıp tezgaha yaklaşıyor, gülümsüyorlar. Bir müddet dinliyorlar. Sonra, yumuşak adımlarla yollarına devam ediyorlar, bazan, hiç ayrılmadan hayranlıkla, şişkoyu ve mızıkasını izliyorlar. Şişko, bir nefes ara verip purosunu tütürüyor. Ve tezgahın başından bana bağıyor:

"Dostum, görüyor musun, insanlar kendilerini ne kadar mutlu hissediyorlar!" Bulvar ıssızlaştı. Kar giderek lapalaştı. Beyaz bastonuyla orta yaşlı kör bir adam. Kendi gibi kör, sekiz-dokuz yaşlarında kızına sıkıca sarılmış. Karda kaymamak için yavaş yavaş ayak tabanlarını sürterek yürüyorlar. İkisi de çok iyi giyimli. Çok sevinçli yüzleri var. Birbirleriyle fısıldaşarak, mutlulukla bir şeyler konuşuyorlar. Kız çocuğu boşluğa elini uzatarak avucuyla kar tanelerini tutuyor. Sonra, onları, ağzına getirerek, avucundaki ıslaklığı emiyor.

Kör kız çocuğu mızıkanın melodilerini duydu ve durdu. Şişko, kızın durduğunu gördü. Kulağına seslenmek için, "Baylar, bayanlar! Bu gördüğünüz Hero marka mızıkaya yalnız yedibinbeşyüz lira" diye bağırma-ya başladı. Kız çocuğunun akli başından gitti. "Baba, bana bu mızıkadan al" diyerek, babasını çekiştirmeye başladı.

Kör adam cüzdanını çıkardı. Parasını saydı. Kızına

dönüp “Kızım, cüzdanımda yalnız beşbin lira var, sonra alınız! dedi.

Şişkonun yüzü, nihayet bir mızıka satıyoruz, diye, zevkten dört köşeydi. Kör adam ısrarla kızını ikna etmeye çalışıyordu. Bu trajik gerginliği çözmek zorundaydım. Şişkonun kulağına eğilip “hadi şişko, şu kıza beşbin liradan verelim” dedim. Kör adam şişkonun kulağına fısıldadıklarımızı duydu, cesaret alıp, tezgaha yaklaştı. Nezaketle, “Beşbin liradan olmaz mı, kurtarmaz mı!” dedi. Şişko sert bir tonlamayla “beyim, biz bunları beş bin liradan alıyoruz, kurtarmaz” dedi. Kör adam sıkılarak bir daha “beşbinden olmaz mı?” dedi. Şişko “olmaz” dedi. Kör adam, yavaş çekim hareketlerle kızına yapışıp, “Hadi kızım, gidelim” dedi. Kız gidecek gibi değildi. Ağlayan bir sesle, “Baba ne olursun al, baba ne olursun al!” diye yalvarmaya, sızlanmaya başladı. Şişko, kızın kulağına doğru mızıkasıyla çalmaya başladı. Kör kız çocuğu, karın üstünde zıplamaya sıçramaya başladı. Şişko, melodilere profesyonelce keman inceliği vermeye başladı. Kör kız, kendini yerlere atmaya başladı. Babası kaldırmak istiyor, nafile ikisi de karın üstünde kayıp düşüyorlar.

Babası, yeniden tezgaha yaklaştı, sıkılan bir ifadeyle: “Üstümde fazla para olsaydı verirdim” dedi, “kızımı durduramıyorum, beşbin liradan vermez misiniz?” dedi. Öyle kibar nazik, öyle ezilmiş bir ifadeyle konuştu ki, yer yarılrsa içine girsem. Şişko, sert tonlamasını birazcık bozdu: “Beyim, sizin için yedibin lira yaparım, beşyüz liranızı almam” dedi.

Şişkonun gırtlığına yapışıp, onu orda boğabilirdim. Tezgahtan mızıkeyi kaptığım gibi, adama uzattım. Şiş-

ko elime yapıştı. “Dostum seninle özel görüşeceğim” dedi, “Benimle gelir misin?” Şişko, “Dostum, müşterinin yanında senin gibi büyük bir yazarla tartışmak bana yakışmaz. Dostum, şunu unutma, sefil bir insanın, vicdanı da, acıması da olmaz, önce para kazanmak, sonra acımak zorundayız” dedi.

Ve son söz olarak, sırtıma elini koyarak: “Dostum, kazandığımız bütün paraları yoksullara, açlara vereceğiz. Ancak, bana söyler misin, para kazanmadan neyi verebiliriz” dedi. Tezgahın başına dönüp profesyonel bir hünerle melodileri inceltmeye devam etti.

Kör adam ve kızı uzaklaştı. Mızıka satışları kötü gidiyordu. Şişko “Dostum uçuşan kar taneleri planı tutmadı” dedi, “halkımız henüz danseden kar tanelerine hazır değil” dedi.

Şişko, kirpiklerine düşen kar tanesini silerken, “Dostum, sefil insanlar ancak yüzlerini ekşiterek yoksullara acırlar, bunu unutma” dedi.

Kör kız aklımdan gitmiyordu, moralim bozulmuştu. Şişkoya “ben artık çalışmıyorum” dedim. Şişko “Dostum sorunları büyütüyorsun, seni anlıyorum, büyük yazarların büyük vicdanları olur!” dedi. Şişkoya yüz vermedim. Şişko “Dostum, sana iyiniyetimi göstermek için elimden geleni yapacağım” dedi ve hemen tezgahı toplayıp kör adamın peşine düştük.

Arkasından koşup adamı yakaladık. Şişko kör adama “Beyim, hayat çok zor, biz de kazanmak zorundayız, ben talebeyim ve babamdan beş kuruş almıyorum. Beyim lütfen bizi anlayınız” dedi. Kör adam şaşkınlıkla bizi dinliyordu. Şişko adama “Beyim, arkanızdan koşup buraya kadar geldik. Bu davranış bizim iyi in-

sanlar olduğumuzu gösterir” dedi ve bir müddet konuştu adamlarla. “Beyim, size bir öneride bulunmak istiyorum. Birkaç gün içinde mızıkaları satamazsak, ortığımıza fiyatlarımızı düşürmek için baskıda bulunacağım. Sanırım, o da benim düşünceme katılır. Çünkü beyim, o, aynı zamanda bir yazar!” dedi.

Ve şişko cebinden bir puro çıkarıp Kör adama takdim etti. “Beyim, lütfen bu puroyu kabul ediniz. İçimden geldi” dedi. Kör adam, “teşekkür ederim, sigara içmiyorum” dedi. Şişko ısrarla “beyim, lütfen kabul ediniz, bakın bu benim en yakın dostumdur. Olup biten her şeye üzüyor. Çünkü o büyük bir yazardır. Bir gün bu hikâyeyi yazacak ve beni acımasız bir işadama gibi gösterecektir. Beyim, muhtemel olarak siz de bu hikâyede yer alacaksınız. Lütfen alın bu puroyu, beni tarih ve dostumun önünde zor durumda bırakmayın” dedi.

* * *

Sonra bana dönüp, “Dostum, artık aleyhimde yazamazsın, ben elimden geleni yaptım” dedi.

İrlandalı

Vitrinde yüzbin, işporta tezgahında yirmibin liraydı, çünkü taklitti. Bir zamanlar modaydı, adı, şetland kazaktı. Kızılay'da şetland dediğinizde bulvar kilitleniyor, yer yerinden oynuyordu. İşportacılar tek bir tezgaha yüzün üstünde kazak atıyor, kazaklar, kapanın elinde kalıyordu.

Mızıka satışlarımız bir felaketti. Patronum şişko: "Üzülme dostum, sana sıfırdan para kazanmayı öğreteceğim" dedi. Nerden bulmuşsa, bir teleskopu vardı. Teleskop, bulutsuz, aydınlık geceleri iş yapar ve Ankara'da geceleri bir işkembeciler bir de genelevleri kalabalıktır. Teleskoptan bakıldığında alenen görünen bişey yok. Bakışlarınızı incelttiğimizde, kahverengi topluiğne başı gibi bir ışık. İşte o, kahverengi Satürn. Ayaz, soğuk geceler, tek tük müşteri zor çıkıyor. Onlar da bakıyor, hiçbir şey göremiyor. Şişko müşteriye yardımcı olmak için: "Dostum, orada kahverengi bir ışık

kümesi..” diyor. Ben de tamamlıyorum: “Bir topluiğne başı gibi...”

Şişko, yardımcı olmamı istemiyor: “Dostum, müşterinin hayaline sınır koyma.. Bir şey var, de, gerisine karışma.. Dostum, burada bir Satürn var. Sıcacık evine gitmekte olan müşteriler bir topluiğne başını ne yap-sın.. Kahverengi bir şey diyeceksin..”

* * *

Şetland kazaklar ise öyle seri satılıyordu ki; tek bir işporta tezgahında onbeşin üstünde insan çalışıyordu. Birkaçı malı gözlüyor, birkaçı zabıtayı, birkaçı paraları topluyor, birkaçı zabıta gelip paraşüt denilen tezgah uçurulduğunda, müşterinin elinde kalan malları topluyor.

Taklit şetland kazaklar efsanevi birkaç sezon yaşadı ve tarihe gömüldü. O yıllarda şetland tezgahında çalışan işportacılar işi ya kestaneye döktü, ya da oyuncak işine döndüler.

Şetland kazaklarının altın sezonu 1989 mahalli seçimlerine denk gelmişti. Tık naz, meşin yüzlü bir adam yüksek bir yere çıkıp, cırtlak bir sesle ve kendi özel tekniğiyle, çıldırılmış bir köpek gibi bağırip müşteri topluyor: “Şeeee... Şeeee.. Şeeettt... Şetlaaaaand!..”

Maaş günleri tezgahlar ana baba gününe döner, ay ortalarında işsizlikten sıkıntı basar. İşportacılar topluca bir duvarın dibine tünler, sigara üstüne sigara içerler. Aynı işkolunda çalışmıyor, tezgahlarının önünü kesmiyorsanız, asla size karışmazlar. Şişko, bulvarda, mızıkayla, akşama kadar hep aynı parçayı çalışıyordu. “Şetlannd!” diye bağıran lastik suratlı adam grubun

maskotu gibi, akıl almaz şaklabanlıklar yapmaya başladı. Elinde, kolunda, boynunda, belinde sarılı kazaklarla yanımıza geldi. Şiir okuyan çocuklar gibi selam verdi: "Ben İrlandalıyım" deyip kendini tanıttı, sonra "Benim değerli abim, başka şarkı bilmez misiniz" dedi ve gitti.

"İrlandalı'nın yetişkin bir kızı varmış, televizyonları olmadığı için akşamları komşularına gidiyormuş. Sonunda İrlandalı bir televizyon almış. O günlerde görüntüler iyi çıkmıyordu. Komşuları, 'Nasil iyi gösteriyor mu?' demişler. İrlandalı, 'İrlanda'yı bile gösteriyor' demiş, o gün bugün adı İrlandalı kalmış..."

* * *

Seçim otobüslerinin bir kısmı mehter marşları, bir kısmı Selda Bağcan'ın türküleriyle Kızılay'dan bir yukarı bir aşağı vızır-vızır geçmeye başladı. Artık her gün, herkesin nefret ettiği sıkıcı bir karnavala döndü. Adaylar, halk içinde olmak, esnafla konuşmak, televizyonlarda görünmek için, kalabalık gruplarla önce Kızılay'a, oradan Sakarya esnaflarına doğru inmeye başladılar.

Etraflarında kalabalık, süslenmiş bir deve-davar grubuyla, DYP adayları festival öküzleri, ANAP adayları panayır pehlivanları gibi boy göstermeye başladı. Adaylar, etraflarındaki sıkışık kalabalıkla ilerlerken, İrlandalı, etten duvarı yarıp, adayın önüne kendini atıyor.

"Benim yüksek abilerim, bu hükümet bizi perişan etti, kurtarın bizi bu hükümetten!" diye bağırır. Sonra, adayın elini öper, başını öne eğip, hazır ol vaziyette,

adaya eşlik eder. Aday, İrlandalı'nın başını okşar: "İşler nasıl?" der. İrlandalı el pençe, divan, ceplerini dışarı fırlatır, boş ceplerini gösterir: "İşler kesat, benim yüksek abim" der. Aday, etrafındaki gazeteci topluluğa "İşte görüyorsunuz, bu hükümet, halkı perişan etti" diye bağırır.

Aday yeniden İrlandalı'ya döner: "Peki nasıl geçiniyorsunuz?" der. İrlandalı "Kompile çalışıyoruz, benim yüksek abim" der. Aday gülerek "Hepimiz kompile çalışıyoruz" der.

Adaylar toplumun en hoş insanları, kibar beyler, hanımlar, akşam beş çaylarını bırakmış, halkımız için sokaklara dökülmüşlerdir. Adayların gülen yüzlerini görünce cennetin çok uzaklarda olmadığını anlıyoruz. Eşsiz, gizemli, samimi bir yüzleri var. Bu ifadeyi en iyi yakalayan İrlandalı. En neşeli adaylarımız ise, sosyal demokrat kadınlar. Marul göbeği gibi yüzleri, yorgan deseninden giysileri olur. İrlandalı, aynı skeçi, belki onuncu kez sahneye koyuyor. "Benim güzel ablalarım, kurtarın bizi bu hükümetten, bu hükümet bizi perişan etti" diye bağırıp, ceplerini fora ediyor... Kadınların hepsine sarılıyor, dili sarkıyor, gözleri şaşıyor, kadınlara önden tosluyor, arkadan yapışıyor, her şekilde kucaklaşıyor...

Sümerbank'ın bej renginde gavat ayakkabıları olurdu. İşte öyle suratlı bir kadın İrlandalı'yı gösterip öne fırlıyor: "Nedir bu halkın hali, bu hükümet halkı perişan etti" diye bağırıyor. İrlandalı el pençe divan kadının yanında, bir kolu kadının omuzunda. Kadının kulağına: "Benim güzel ablam, işler nasıl? demiyecek misin?" diyor.

Kadın, gazetecilerin ve kalabalık bir çemberin ortasında İrlandalı'ya: "İşler nasıl bakalım?" diyor. İrlandalı, başı önde: "İşler kesat!" diyor.

İrlandalı yeniden kadının kulağına fısıldıyor: "Benim güzel ablam, nasıl geçiniyorsun demeyecek misin?" diyor. Kadın kalabalığa ve kameralara doğru: "Nasıl geçiniyorsunuz?" diyor. İrlandalı "Kompile çalışıyoruz" diyor, kadın gülümsüyor, şefkatle İrlandalı'yı okşuyor, "hepimiz kompile çalışıyoruz" diyor.

İşte o an, kızıl kıyamet kopuyor, kompile çalışıyoruz lafını duyan İrlandalı'nın arkadaşları gülmekten kendilerini yerlere atıyorlar. İrlandalı, ısrarla ve kurnazca her adaya mutlaka "kompile çalışıyoruz" lafını söylettiriyor.. Kompile lafında derin bir dümen olduğu kesin. İrlandalı hep aynı skeçi her adaya, aynı şekilde sahnelese de sonunda bu kompile lafını kameraların içine sokularak söylüyor, söylettiriyor ve arkadaşları gülmekten kafalarını duvarlara vuruyor..

* * *

Ancak İrlandalı, aç ve yoksul bir insan. Kadın adayların götünden ayrılmaması, adayların önünde şarlatanlık yapması, köpek gibi davranışları midemi bulandırıyor, gidip, tekme-tokat İrlandalı'yı dövmek geliyor içimden..

İrlandalı'ya, "Utanmıyor musun?" dedim, "bu insanlar sizin kanınızı emiyor, sen gidip onlara hokkabazlık yapıyorsun" dedim.

İrlandalı, bir Oğuz Atay ciddiyetiyle arka cebinden katlanmış bir tomar parti tanıtım, program broşürleri çıkardı. "Akşam olunca eve gidiyorum", dedi, "çocuk-

larımı ve karımı topluyorum, sonra teker teker bu kâğıtların hepsini inceliyoruz”, dedi, “hangisi bizim için hayırlıdır, diye, ailece karar veriyoruz” dedi.

İrlandalı'ya, “Benimle dalga geçme!” dedim. İrlandalı: “Sen bizi anlayamazsın değerli abim, biz kompile çalışırız” dedi bir bok varmış gibi, işportacı arkadaşları yine gülmekten, her biri kendini bir yere attı.

Yeni bir seçim otobüsü geçiyordu. İrlandalı otobüsün önüne geçip, ilkel bir yerli gibi caddenin ortasında secde edip otobüsü durdurdu. Otobüsün penceresine yaklaşıp: “Benim yüksek abilerim, halk perişan, bu halkı bu hükümetten kurtarın” diye yalvarmaya başladı. Sonra, otobüsün kapısını açıp, adayı zorla indirip halkın içindeki bulvar gösterisine başladı...

* * *

Aradan birkaç gün geçti. Soğuk, ayaz bir gece, tir tir titriyorum, şişkoyu arıyorum. Şişko, mutlaka genelevin kapısında teleskopuyla iş yapıyordur, deyip, yürüme Bend Deresi'ne yürüdüm. Yürürken kapı aralarından kadınların apış aralarına bakan komi, garson çocukların, aynı gözlerle teleskopla kahverengi Satürn'e baktıkları gibi, artistik şeyler düşünüyorum. Şişko da, teleskop da yoktu. Genelev sokağında bir tabela gördüm. Vizite: 100, Sevişme: 150, Kompile: 200..

Kompile ne demek? dedim sokaktakilere. Gülmekten her biri bir yana kaçtı.. Öğrendim. Ne zamandır genelevlerinde müşteri azalmış. Ve basında o günlerde travesti, eşcinseller manşetlerden inmiyormuş. Müşterilerin tercihleri, genelev geleneklerini altüst etmiş.. Kompile demek, arkadan da demek..

Soğuk, ayaz bir gecede bunları duymak insanı elbette zangırdadır.. Ancak nedense, İrlandalı'nın adaylara "kophile çalışıyoruz" lafını söyletmesini hatırladıkça hoş bir rahatlık hissediyorsunuz. Hepsi bu..

Diş saati

Eğer bu külüstür daktilom olmasaydı, ne yapardım? Onunla, yıllar boyu, sabahlara kadar siyasetçilere, yazarlara ateş açtım. Barut fıçısı gibiydim. Tuşlarına dokunduğumda havai fişekler yükselirdi. Kıvılcımlar iyileştirirdi beni.

Soğuk. Tek başıma bir odada. Sırtımda battaniyem. Tuşların şiddetli sesi, fındık farelerinin tıkırtılarını örtüyor. Yine de ürküyorum. Her deliğe başımı sokup arıyorum. Uyuyakaldığımda battaniyemin altına gelirler diye ödüm kopuyor. Emniyetin altında, külotlarının içine fare atılıyor diye bir haber yayılır. Aslı yoktur haberin. Ama öyle bir haberdir ki korkusu kendisinden soğuktur.

Fındık farelerine gücüm yetmiyor. Gece, rüyamda sabaha kadar dört nala yazmaya devam ediyorum. Uyandığımda farelerden birinin tuşların arasına sıkışıp kaldığını görüyorum. Tuşların kapan görevi göreceğini

kim tahmin edebilir? Daktilonun içindeki peynir kıvrımlarına uzanmış.

Yine yazıyorum, şimdi de, tuşların kapan gibi parmaklarımı kapacağından korkuyorum. İşte hep böyle oluyor ve bana neden güzel şeyler yazmadığımı sorup duruyorlar. İnsan böyle bir korkuyla nasıl bir aşk öyküsü yazabilir?

Aslında büyük planım şuydu: Birçok sıkı kitabım olacaktı. Oldu. Hepsi, sonunda düzgün yayınevlerinden çıkacaktı. Çıktı. Aldığım paralarla, nihayet bir köşeye çekilip serin aşk öyküleri yazacaktım. Olmadı.

Olmuyor. Ruhum bu kapandan kurtulamıyor. Bir zamanlar ben de, boyacı, "boyayım abi", der mutlu olurum. Simitçi, "simit" diye bağırır, mutlu olurum. Eylül, ekim aylarında Ankara bal gibi şeker gibi olurdu. Durduğunuz yerde, kollarınızı gol atmış bir futbolcu gibi havalara fırlatırdınız. Durduk yerde koşmak isterdiniz, sıçrayıp havalara uzanmak, gökleri ısırarak, dişlemek isterdim.

İçimdeki sevinç hayata karşı tek silahımdı. Sevdiğim kızlar haklıydı, silahlarımı herkesten saklardım. Yemeye kıyardım onları, yanlarında uyuyakalırdım.

Sevdiğim kızlar fındık fareleri kadar sabırlı değildiler. Uyumamı bekleyip tuşlarıma arasına girmezlerdi. Soğuk gözlerime çivi çakardı. Sabahları çivileri çıkartmayı unutturdum. Pashı yollara düşerdim.

Bu aşk denilen şey, kimin fikri, bilmiyorum. Ondan hiç hoşlanmadım. Ama, başka da yapacak bir şeyim kalmadı. Sevinçlerimin değil, sıkıntılarımın sürüklediği birkaç aşkla kovalamaca oynadım.

İşte böyle başladı. Onunla sadece, birkaç dakika ko-

nuşabilmek için, ne uzun senaryolar uydurdum. Onun geçtiği yoldan bir defa geçebilmek için, ne sinsi tuzaklar hazırladım. Nasıl oldu bilmiyorum, aşk değil, bitkisel bir hayata girdim. Nihayet çevresine sızabildim. Aklıma onunla bir kez konuşmaktan, ya da, onun olduğu ortamda güya bir şeylerle oyalanmaktan başka bir şey gelmiyordu. Etraf hep kalabalıktı. Yanımızda hep Allah'ın cezası birileri vardı. Onunla bu yüzden hep birilerinin dinlemekte olduğu orta malı meseleler konuşurduk. Az daha çürüyordum bu konuşmalarda.

Bir gün annesinin gelinlik altın saatini takıp gelmiş. Böylelikle günün orta malı mevzuu da açılmış oldu.. Saatleri hiç sevmem, dedim. Aslında ortaokul yıllarında bir saatim olmasını çok istiyordum. Her gün annemin başına ekşiyordum. Annem de, "Oğlum, yarata-mam ya?" derdi. Sonra bileğimi dişler, dişleriyle koluma saat izi bırakırdı. "İşte sana saat!" derdi. Çok bozulurdum, annemin dişleriyle yaptığı saate.

Dedim ki, sevdiğim kıza, annem öldü, şimdi hep bileğime bakıyorum, o diş izlerini arıyorum. İyi ki, annem saat almamış, kolumu dişlemiş. Sanki o izler hep orda. Ağzının tavanı görünürcesine bir kahkaha patlattı.

Ama ben gülemezdim. Çünkü ön dişlerimden biri yoktu. Diğer üçü de karşınızdakine "Onlara ne oldu?" dedirtecek kadar çürüktü. Her gün sokağa, bugün bana hiç kimse dişlerin neden çürük diye sormasın, diye dua ederek çıkardım.

Onunla konuşmaya başladıktan sonra elimde olmadan güleceğimi ve bütün rezilliğimin ön dişlerimden ortaya fırlayacağını düşünüp korkuya kapıldım.

Param olmadığı halde dişçiye gittim. “Taksitle bir şey yaparız” dedi. Ne yapacağımı bilmiyorum ama, başka çarem yok. “Protez takacağız” dedi. Yani takma diş. Bu genç yaşta takma diş takmak aklıma geldikçe, bütün hayatımdan nefret ediyorum. Dişçi sırasında trafik kazasından gelmiş üç-dört tane genç kızın dişlerinin benden daha kötü olduğunu görüp hafifledim.

Ön dişlerim çekilecek ve iki ay ön dişsiz kalacağım. Kabul edemezdim. Geçici bir şey olamaz mı, dedim. Olur, ama, çok pahalıya gelir ve ayrıca çok sakat çok çürük olur, herhangi bir sert yiyecekla kırılabilir dedi. Birkaç gün sonra geçici protezi taktım ve asla sert bir şey yemedim.

Artık, onunla konuşurken sebepsiz yere de olsa gülebilirdim.. Birkaç üzücü kazadan sonra, nihayet eski sevinçlerimle dolu hayata giriyordum. Aşkın, tarihin en büyük mücadelesi, insanın en büyük isyanı, bedeninin en büyük susuzluğu olduğunu nerden bilebilirdim. Onunla konuştuğumda, hayatımın öncesi ve sonrası bütününü siliniyor. Ellerini, yüzünün tenini izlemek en derin yaralarımı iyileştiriyor. O kadar sessiz ve arsız bir neşe kaplıyor ki içimi, bir zamanlar altında ezilip kaldığım sıkıntıları biraz fazla abarttığımı düşünmeye başladım.

Tanrı'ya hastalarını iyileştirmek için bu kadar zekice bir yol bulduğu için şükrediyorum. İyileşmekle kalmıyorum, birçok benzer hastayı da iyileştirecek yüzlerce tılsımlı söz, düşünce, duygu bilmişlik birikiyor kucaklarımda.

Geriye dönüp baktığımda, o günlerdeki aşk komasında yaşadığım günlere çok şey borçlu olduğumu bi-

liyorum. Ruhumu incelttiler. Duyguları ütülü bir çocuk oluverdim. Bu ütülü elbiselerin ütöleri bozulmasın diye, sokakta, kahvede, telefonda, her yerde, herkesle giyemem artık bu elbiseleri. Bugün ise o eski ütülü duygularımı çekmecelerimden çıkartıp çıkartıp koklarım.

Artık, benim de hayatın, maçın sonunu getirecek kadar nefesim, aklıma geldikçe kendimi kaybedecek kendime hakim olamayacak kadar çok duygularım var. Yani, yetmişli, seksenli yaşlara kadar hayal edip, gizli gizli sevişecek, koklaşacak eskilerim var.

* * *

Bir gün, “Bugün sinirlerim çok bozuk eve yürüme gideceğim” dedi. Bütün cesaretimi toplayıp, beraber yürüyelim dedim. Hayatımın en güzel yürüyüşüydü. Ne güzel renkler giyerdi. Ne güzel gülerdi. Evleri, TRT'nin, Meclis'in arkasında Aşağı Ayrancı'daydı. Meclisin önündeki parka gelip oturduk. Park bizim gibi çiftlerle doluydu. Konuşacak mevzuu kalmamıştı. Aklıma birden, “Bugün saatini takmamışsın” dedim.

Bileğini uzattı. “Şu annenin saatlerinden bir tane yapar mısın” dedi. Onun tenine ilk defa dokunacaktım. Tanrım, onun kolunu tutmak, orda bir iz bırakmak, daha ne olsun. Hafif bir ısırık attım. Bileğindeki diş izine baktı. “Olmadı” dedi, diş izleri, saat belli olmuyor. Diğer kolunu uzattı.

Ne olduysa oldu işte. Acı bir çığlık attı. Bu yeni dişlerimle hiç ısırık atmamıştım. Sert mi yumuşak mı dişliyorum bilemezdim. Kolunu aniden çekti.

İşte o an dünya başıma yıkıldı. Protez ağzımda kırıl-

mış protezin kancası dilime geçmişti. Yani ağızım acıyla kilitlendi. Ağızımı açmam konuşmam mümkün değil.

Acıyla bir tokat indirdi yüzüme: “Çakaaal!” diye bağırdı. Parkta herkes duydu bağırmasını. Kendimi savunmam, konuşmam mümkün değil. Dilimi acıdan, demir kancadan kurtaramıyorum. El kol hareketleriyle ağızımda olup bitenleri anlatmaya çalıştım. Aklıma hemen kağıt kalem çıkartıp neler olduğunu yazarak anlatmak geldi. Ben sustukça o ısırık yerini emiyor, küfürler savuruyordu.

Yapacak bir şey yoktu, çekip gittim. Karanlığın içinde kaybolurken bir kere daha dönüp baktım. Parktan birkaç çocuk kavgaya gelmiş, etrafına toplanmış, o da uzaktan beni gösteriyordu.

Canım Mirza

Ben de askerliğimi Yemen'de yaptım

Tek düğme çözmeden, hem susuz, hem de aç, bir de üstüne kuru kuru sevda. Tek tesellim, karşısı deniz: “Oynaşır balıkları, Karadeniz dalgalı”. Gece nöbet tuttuğum kulenin altında zuladayım. Bir uçurum tepesinde, parçalanmış kum torbalarından avuç avuç kum alıyor, rüzgara bırakıyorum. Yarı fundalık yarı ormanlık. Mezarları da sarhoş eden bir yeşil. Bir hafta önce, üç-beş devriye nöbetinde silahını nöbetinde yere çatıp, göğsüne ateşledi bir asker. “Erken terhis” dedi tertipleri. Üstelik otomatige takıldı, delik deşik oldu. “Bir yağlı kurşun” yeterdi, dedi tertipleri.. Devletin mermilerine yazık değil mi?

Dağlar, yarı beline kadar tarla, “dereleri, derindir boylayamazsın”. Tarlalarda kemikli jersey inekleri. Çıngırak sesleri. Sarı kabak bir çocuk kaburgalarına indiriyor sopayı. Ta uzaklarda denizin ortasında bir kayık. Çok sevdiğim bir Karadeniz türküsünü anlatı-

yor. Açıldum, açıldum, açılamayrum.. Ötelerden, yücelerden bulutlar, yağmurunu döke döke geliyor. Postallarımın altı yapışkan çimen, çamur. Uçurumun altı şehirlerarası karayolu. Çizgi çizgi ışıklar, memlekete mi gider otobüsler. Altmışbeş kilo geldim, işte ellibir kilo kaldım. Gözüme uyku girmiyor. Gözlerim soğudu. Geldiğim günden beri içimde gizli bir celse. Uçurumun kenarında patinajlarla, zulalarda sürüp gidiyor celseler. Dizginleyemediğim bir at, alıp alıp beni kum torbalarının yanına getiriyor.

- İçimde burnundan soluyan yargıç. Artık hayat, celseli günler. Arkamda bir pata-küte.. Biri Laz diğeri Arnavut iki çavuş, ikisi de öküz, malağın teki, ikisini de sevmem. Bir de canım Mirza. Bir diş alınıp çöpe atılmış, balı topraklanmış bir kerhane tatlısını zorla Mirza'nın ağzına sokuyorlar, Mirza karşı koyuyor, sert darbelerle Mirza'yı yere yatırıp kollarından tutuyorlar..

"Bırakın lan şu garibanı" diye bağırıyorum, çavuşlar oralı olmuyor, Mirza yanıma gelip, "onlar benim arkadaşım hocam!" deyip, çavuşları savunuyor..

Rahat komazlar adamı, ellerinde kasaturaları, birbirlerinin götüne batırıp, güya şakalaşıyorlar. Laz çavuş, enseme patlatarak "keyfin gıcır hoca?" dedi. Arnavut, "gıcır ki ne gıcır" denizin ortasındaki kayığı göstererek "şimdi o kayıktâ olacaksın, fosur fosur ossuracaksın!"

Şiddetli bir romantizmde değil, gizli bir celsedeydim, o günlerde dikkatimi dağıtana bir ömür bağışladım, elimden cigara aşağılara yuvarlandı, sevdim Arnavut çavuşu..

Geldikleri gibi, göte parmak gittiler. Mirza yanımda. Tarlaları göstererek iç çekti: "Bizim yayla" dedi, "ho-

cam, ipek halı gibidir”.. Ya deniz? Denizi burda gördü. “Bak Mirza” dedim, “şu kayak var ya, ta oraya kadar kulaçla giderdim” dedim. “Fırtınada sürüklenmiş kütükleri, ağaç köklerini alır, oduncuya satardım” dedim..

Mirza, saflıkla duyduğuna inanamadı. Sonra Mirza’ya bir türkü söyledim:

“Trabzon’u feneri, iki defa döneyi / Geldi Ordu vapuru limana mı gireyi / sen bu yaylaları yaylayamazsın gülüm, yaylayamazsın / Derindir dereleri boylayamazsın...”

* * *

Mirza, çok zayıf, hastalıklı bir çocuk. Komutan ona bir boya sandığı verdi, eğitime çıkartmıyor. Herkesin eğitimde canı çıkarken, onun bu arazi durumu imrenilecek bir rahatlık. Mirza bu durumu kendine yediremiyor, komutanı ne zaman görse, çakı gibi selam verip: “Komutanım omuzu tüfekli bir asker olamadan köye dönemem” diyor.. Bir de arkadaşları “çavuşluk diploması” aldığında Mirza’nın hüznünü, mahzunluğunu görecektiniz.

Eskiden köyler hapisane gibiydi ve halkımız bu kağıtları çok severdi. Mirza ilk defa şehre askerliğinde indi. Kasabada bir lise varmış, bütün dersleri tek bir hoca vermiş, yani bütün dersler boş geçmiş.

En çok dertleştiğim insan Mirza oldu, tanıdığım günden beri o küçük ama, içinde “bin cefa”.. Anlamam bu cefaları, güler geçerim. Bir gün Mirza çarşı izninden, elinde kınalı bir koç kartpostalıyla döndü. Kapkara boya sandığının önüne astı kınalı koçu. Koçun kurdeleleri, askerliğinin tek kıvrımlı, tek renkli si-

nemaskop yeri oldu. Günde on kez dönüp dönüp bakıyorum, ne bu Mirza deyip, gülmekten kırılıyorum.

Mirza, “hocam, kınalı, bu işte!” dedi.. Ben “sevgili” niyetine dinliyordum bunca hikâyeyi. Ya da öyle sanıyordum, ya da, işte bir sevda hikâyesi anlatıyor, diye üstünde pek durmuyordum. Meğer aylardır ben kınalı diye koçun hikâyesini dinliyormuşum. Mirza’nın köyde bıraktığı kınalı koçu yolunu gözlüyormuş, burnunda tütüyormuş. Ünlü mimar Vedat Dalokay’ın “Kolo” adlı hikâyesi, çok güzel anlatır bir keçiyle sahibi kocakarının hikâyesini..

Mirza’nın hastalıklarına alıştık, yine, halsizlikten, güçsüzlükten revire kaldırıldı. Geri döndüğünde elinde bir mektup ve içinde acı bir haber vardı.

Mirza günlerdir yemekhanenin bir köşesinde ağlıyor, “izimden geldi” diyor, gözyaşlarını siliyor, “izimden geldi” diyor, günlerce bir köşede hüngür hüngür “izimden geldi” diye inliyor..

Neymiş izinden gelen? Yaylada bir uçurumun tepesine birlikte çıkarlarmış kınalı koçuyla. Askere geleli bir yıl oluyor. Kınalı koçu o yokken, aynı yoldan çıkmış yaylaya, atmış kendini o uçurumdan.

Komutanlar ancak birinci derece akraba ölümlerine izin verirken, Mirza’yı çok sevip kınalı koçu için kafa izni verdiler, Mirza kendini toparladı, yine çakı gibi selamını çakıp: “Komutanım, omuzu tüfekli bir asker olmadan köye gidemem” dedi.

Kınalı koç, gizli celseme, Türk filmlerinin mahkeme sahnelerinde olduğu gibi, son anda giriverdi. “Boşver Mirza” dedim, “yüreğim delik deşiktir hocam” dedi.. Delik-deşik ne demek anladım o celsede..

Komutan sonunda dayanamadı, onbin metre, tam teçhizatlı koşuya Mirza'yı da kattı. Üstümüzde güneş kan kusuyor. Dillerimiz fırladı. Sıcak kemiklerimizi emiyor. Mirza, zaten hastalıklı, zayıf. Herkes ağzına gelen küfürü savuruyor. Mirza oturmuş bütün takıma Kerbela'yı anlatıyor. Hasan'ın Hüseyin'in susuzluğunu anlatıyor, direnç veriyor askerlere. Güğüm güğüm hikâyeler bitmiyor. Mirza kana kana iştahla konuşuyor.

Mirza o günün gecesi yine çok kötü oldu, revire kaldırdılar, sabaha da hastaneye yetiştirdiler. Aradan bir hafta geçmedi. Mirza çıkıp geldi. Oturdu boya sandığının başına. Sigara içmeyen Mirza, yerlerden izmarit toplamaya başladı. Hiç susamayan Mirza, büfeden kolaları lukur-lukur götürmeye başladı.

Bir gün kum torbalarının yanarı, zulaya geldi. "Hocam, derdimi sen anlarsın." "Şimdi mektup yazsam gitmez köye, kar yağdı, yollar bağlanmıştır!".. Nedir? dedim.

İçini çekti.. Hocam, "canım" ne demektir.. Hemşire kız hastanede Mirza'ya "öylesine" canım demiş.. Herkes canım diyebilir birbirine Mirza, burası şehir, normaldir dedim.. Mirza, asla inanmadı bana.

Güya kimseye söylemedi, bölükte çok geçmeden lakabı "canım Mirza" oldu.

Her gece nöbetten sonra tam uykuya gireceğim, Mirza sivrisinek gibi başıma üşüşür. "Hocam, şu daire başkanı var ya?" hangi daire başkanı?. Konuşmaları-

mın içinde bir daire başkanı lafı geçmiş.. “Mirza! Ben on-onbeş tane daire başkanı tanırım!” dedim, “bunlar yapamaz!” Mirza’yı artık durdurmak mümkün değil.

“Daire başkanı önemli bir adamdır” diyor, “mutlak, hastanenin başhekimini tanır, mutlak başhekim de kızı çağırır yanına durum böyleyken böyle der” diyor.

Kendisine “canım” diyen hemşireye, benim ağzımdan öylesine çıkmış herhangi bir daire başkanı lafıyla uzanmak, görüşmek, işi bağlamak istiyor, aklınca..

Doğu’da baskınlar yeni başlamıştı. Teskereciler kaldı, birçok asker doğuya kaydırıldı. Günlerdir uykusuzum, yorgunum, sabahın dördü. Mirza, “Allahaismarladığa” gelmiş.. İki saat yatağın başında “daire başkanını” tembihledi, “tamam Mirza” dedim, “tamam, git Mirza” dedim, “Mirza yeter, uykum var” dedim, Mirza gitmedi, kovdum Mirza’yı..

* * *

Aradan on-onbeş gün geçti, teskereyi aldım, yangından kaçan bir tilki gibi kaçıp terminale geldim, hiç kimseyle vedalaşmadan, konuşmadan.. İlk giden otobüsün en ön sırasında yer buldum. Otobüs hareket etti.. Okumak için birkaç gazete almıştım.. Gazeteyi şöyle kaldırdım. Gazetenin üst manşetinde, “pusuda vuruldular” haberi.. Bizim Mirza’nın hortlak gözlü resmi..

Terzi ırağı

Dünyanın en iyi ağbisi, ağbim, Suat Genç'e

Kadın terzisinde ıracılığa başladığım ilk gün, kömürlü ütünün son günüydü. Kalfalar her sabahın köründe kömür ütülerden çektikleri sıkıntılarını anlatıp, şimdiki ıracılık da neymiş diye beni aşağıladılar.

Dikiş makinesinde ipin sarıldığı masuraya (demir makara) ip sarılıp mekiğe yerleştirilmesi de benim görevimdi. Kalfalar ıracıkken, makinayı temizlemeyi, yağlamayı bile bilirlermiş.

Prova odası aynalarla çevriliydi. Öğle tatilinde patron olmadığı zaman, kadınların mantolarını ben ıkardırdım, bir sandalyenin üstüne çıkıp, mantolarını alır, ya da giydirirdim. Oysa, kalfalar ıracıkken, sandalyeye çıkmadan müşteriinin mantosunu giydirirmiş.

Sabahtan akşama kadar manifaturacıları dolaşıp elimdeki kumaş parçasına uygun renkte, iplik, ibrişim ve gordonot (ibrişimin kalını) almak da benim görevimdi. Kumaşa uygun renk bulamazsanız, bir ton ko-

yusunu seçeceksiniz. Açık tonda, asla ipliğin renginde karar kılamazsan, dükkana döner, ustaya danışırsın. Oysa, kalfalar, çıraklığında bir bakışta kumaşın renginde iplik bulurlarmış.

Okuduğum ilk kalın kitap model kataloğudur, dönüp dönüp tekrar bakardım. Oysa kalfalar çırakken, ortalık pislik içindeyken, model kataloğuna dokunmazlarmış.

Prova odasının en eğlenceli aleti, içinde pudra olan, lastik pompa idi. Ağzı cetvel gibiydi, fıs fıs yaptığınızda etek boyuna iz (çizgi) bırakırdı. Oysa kalfalar fıs fısla hiç oynamaz, izbe yerlere kaçmış topluiğneleri toparlarmış.

Her provadan sonra boşalan iğnelikleri teker teker ve gereken sıklıkta doldurmak da benim işimdi. Oysa kalfalar, topluiğneleri iğneliğe öyle bir geçirirlermiş ki, iğnelerin boyu ne kısa olurmuş, ne uzun...

Eteklerin uçlarındaki iplikçikleri tutturmak için sülfüle yapılırdı. Terziliğin en kaba işidir. Çıraklar sülfüleye başladığında, ayak işlerinden kurtuluyor demektir. Üç ayda sülfüleye başlayamadım. Oysa kalfalar, işe başladıkları ilk hafta sülfüle yapmaya başlamışlar..

Yerleri ıslatıp süpürmek de benim işimdi. Çok tehlikeliydi, suyu elbiselere sıçratabilirdiniz. Oysa kalfalar çırakken, avuçlarının içine suyu yavaşça döker, bir elek gibi usulca yerlere serperlermiş..

Tabakhane Camii'nin musluklarına koşup su testisini doldurmak da benim işimdi. Oysa kalfalar bir so-lukta gider-gelirlermiş, üstelik, musluğu birazca akıtıp suyun iyice soğuk akmasını beklerlermiş..

Rikalardan (cetvellerden); eğrisi (erika), acıyla başı-

ma indiğinde ütü masasının yanına çömelir, ağlardım. Oysa, kalfalar öyle salya sümük değil, o kadar içten ağlarlarmış ki, çit çıkarmazlarmış. Suyu, ütü bezine sürtmeye yarayan küçük kumaş parçası lostra bezini alır, güya onunla oynardım, hiç işte, ıslak bezi alnıma, kollarıma sürerdim, hani ağladığım belli olmasın. Oysa kalfalar, lostra beziyle hiç oynamazlarmış.

Ustanın en soylu aleti kocaman, parıltılı makasıydı. Makas vermek, makas tutmak, kalfaların ustalığa geçişini anlatır. Kalfaya makas verilirse, yani, makas tutan kalfa artık usta demektir, arkadaşları, konu-konşu arasında kutlanır. Kafaya inen rika da neymiş, kalfaların kafasına bu makas inermiş.

Ütü masasında omuzları ütölemek için el kadar bir yastık vardı, adı kambur idi. İlkide bir suratıma fırlatılırdı. Bir de kedi büyüklüğünde tahta ayaklısı ağır, hantalı vardı; adı paskara.

Kambur ne ki, pamuk mindercik, oysa kalfaların kafasında paskara kırılırmış.

Bir çırak için en büyük felaket ve günah, boş zamandır. Boş zamanlarda, ustanın-kalfanın her hareketinizi görebileceği bir sandalyeye oturur, kucağıma küçük bir kumaş parçası alıp iğne atardım. Parmağım küçük olduğu için küçük bir bez sarılır, sonra, artık kalfaların kullanmadığı bir yüksüğü parmağınıza geçirir, saatlerce, iğneyi kumaşa atıp çıkarırsınız-atıp çıkarırsınız. İğnenin ipliğine tek elin iki parmağıyla düğüm atmak da bir marifetti. Oysa kalfalar, işe başladıkları gün öğrenmişler düğüm atmayı.

İşi biten manto-tayyor-etek, son ütüsü yapıлып, yumuşak kıvrımlarla katlanır, narin topluiğne darbeleriy-

le ambalajlanır, adrese teslim edilirdi. Teslim için, elime adres verilir, ben de uyurgezer gibi iki kolumu uzatır, mantoyu üstüne koyarlardı. Semt semt, sokak sokak gezer, adresi arardım. Asla iki kolumu bükemez, ya da tek koluma alamazdım, çünkü ütüsü bozulurdu. Oysa kalfalar çırakken, üstüste kollarında iki-üç manto taşırlarmış, en uzak semtlere bile ütüyü bozmadan beş dakikada teslim eder, gelirlermiş.

* * *

Henüz işe başlamamın ikinci günü, kalfalardan biri bana neden babamın arabasında muavinlik yapmadığımı sordu. Çünkü köylerinde yetim ama cin gibi bir çocuğu işe alacaklarını söyledi.

İşten atılacağım haberini anneme götürdüm. Annem üzüntüden uyuyamadı. İyi ki uyuyamadı. Büyük bir planla, sabah beni erkenden kaldırdı. Sabunlu su yapıp bir sefer tasına doldurdu. Ve bana, vitrinin büyük camını önce sabunlu suyla, sonra nasıl kurulayacağımı ve en sonra, gazete kağıdıyla cilasını çekip nasıl parlatacağımı anlattı.

Erkenden işe gidip, dediği gibi yaptım. Patron saat sekizde, yani sabahın ilk ışıklarının vitrin camına vurduğu bir anda çıkageldi. Sanat güneşimi vitrin camında görünce 'aferin evladım' dedi. Canıma can kattı, hayat neşem yerine geldi.

Artık bir kurt gibiydim, kim ne söylerse, söylemeden, kim ne isterse, istemedenden bir solukta koşup getiriyordum.

Nihayet, iş en ağır sınava gelmişti. Asırlardır geleneğimizde çıraklar bir tecrübeye-imtihana tabi tutulur-

lardı. Çırakların görebileceği bir yere kıymetli bir eşya ya da para bırakılır, sınanırlardı. Eğer çırak parayı cebe atarsa, hemen işine son verilirdi. Bunun için hazırdım, çünkü annem bana hemen hergün sıkı sıkı tembih ediyordu.

Ben, sınanacağım günü beklerken, patron, annemi çağırttı. Oğlunun para çaldığını söyledi. Annem bayılacak gibi oldu. Oysa evde bile para kaybolursa, herkesten şüphelenilir, hiç kimsenin aklına ben gelmezdim. Ömrüm boyunca evden hiç para çalmadım. (Bir kere oldu, o da şöyle. Yaz gelmişti ve boğazlı kazakla geziyordum. Anneme söylesem vermez. Parayı çalıp gömlek aldım. Çünkü ilk defa aşık olmuştum. Bugüne kadar bu sırrı sakladım, hala bilmezler, o parayı benim çaldığımı..)

Patronun çok yaramaz bir oğlu vardı. Patron, onun dükkanda benimle birlikte çalışmasını istiyordu. Ama çocuk, günlük harçlığını almak için yarım saat kadar dükkana uğruyor, iş yapar gibi görünüyor, babasının çekmecelerini sormadan açıp, kaçıyor. Bir iğnelik doldursa, iğneliği on defa babasına götürüp, 'bak baba bunu ben doldurdum' diyor. Oysa ben bir prova gününde o iğnelikten on-onbeş defa dolduruyordum. Bu da neymiş, kalfalar çırakken, patronun çocuğunu sabah okula götürüyor, akşam okuldan alıyorlarmış.

Beni tecrübe etmek için konulan parayı, patronun oğlunun almış olabileceğini anneme söyledim. Ancak annem, patrona, oğlunuz hırsız, nasıl diyebilirdi.

Bir zanlıydım artık. Yeniden göze girnek için, dükkanı daha erken açtım, akla gelmeyecek yerlerin tozunu aldım, dip köşelerde iğneleri topladım, suyu, üt-

yü, her zamankinden daha dikkatlice hazır ettim. Ve nihayet patron tarafından bir kere daha tecrübe edilmek şansını yakaladım.

Patron kumaşların içine kağıt para koydu. Hemen bulup teslim ettim. Annem olayı duyunca alkışladı, öptü, sarıldı bana. Bu olay beni öyle bir heyecanlandırdı, öyle bir meslek aşkı verdi ki, herşeyi hemen yapmak, hemen öğrenmek istiyordum.

Ortalığı çabucak silip, süpürüp, hemen dikiş makinesine oturuyordum. Boş kumaş parçalarını dikerek hızla sanat öğreniyordum. Hergün biraz daha süratle, daha süratle pedalleri çeviriyordum. Ki, iğne kırıldı, parçalanıp, işaret parmağıma saplandı.

Korkudan, acıdan ağlamaya başladım. Dükkanı açık bırakıp terkedemezdim. Ağlayarak birinin gelmesini bekledim. Kalfalardan biri geldi, önce iğneyi çıkarttı. Sonra iki tokat attı. Sonra da bir iyilik yapıp, patrona haber vermeyeceğini söyledi.

Bir iğne parçası da neymiş, kalfa çırakken, ayağına kömür ütü düşmüş..

Aşı izni

Hayati Baki'ye

Altmışlı yılların sonları. Ortaokul yılları. Dün aşı olduk, bugün izindeyim. Babamın külüstür elliye di şavrolesiyle hopyaya-zıplyaya, eğri-büğü virajlı köy yollarındayız. Dar yamaçların eteğinden döne döne yükseliyoruz. Tepelere yükseldikçe babam, dar virajlara güvenmez oluyor, her virajda inip, gelip geçen araba var mı diye bakıyoruz. Yağmur, sis önümüzü kesmiş. Farlarımız zayıf. Silecekler yağmurun hızına yetişemiyor. Kornamız bozuk. Babam, iki teli birbirine değdirip korna diye kullanıyor. Arabayı istop ettirip bir kenarda bekliyoruz. Yoldan, bizden başka geçen araba yok.

Nihayet hepsi birkaç derme çatma ahşap dükkandan ibaret bir kasabaya geliyoruz. Dükkanların camları yok. Tahtaları yanmış, kararmış, dökülmüş. Yerine tenekeler çakılmış. Dükkanların kapıları da yok. İki kanatlı geniş kapı dükkanın ön yüzünü bütünüyle örtüyor. Dükkanın önünde dizi dizi kara lastikler. İçlerine

şıp şıp yağmur suyu doluyor. Geniş ağızlı süt bakraçları dar ağızlı yoğurt çömleklerinin içi de yağmur suyuyla doluyor.

Babamın arkasından dükkana giriyorum. Zeytinyağı tenekeleri düzletip çatıyı kapatmışlar. Tenekelerin üstüne düşen yağmur, kulakları kilitleyen bir ses çıkarıyor. Dükkanın sıvaları yok. Büyük bir tenekede vita yağı. Soğuk ve garip bir köşede bekliyor. Kalıp kalıp yeşil sabunlar. İri bir çuval içinde yün. Çivi kasası. Çinko leğenler. Sacayakları. Bakır kazanlar, güğümler. Kapı arkasında asılı keser sapları. Oraklar, beller. Ocak zincirleri. Kalın, sert kasalar içinde kaya tuzu. Kurşun kalay lehimler, kirli bir muşamba içinde kuyruk yağı. Hepsinin önünde duruyor, hepsini inceliyorum!

Yağlı bir kağıda kirli sarılı kıyılmış bir tomar tütün çıkardı dükkancı, “sar bir kaçak” dedi. Babam gümüş tabakasını kaçak tütünle tıka basa doldurdu. Sonunda bir tane sarıp yaktı. Dükkancı “bu yağmur daha bastırır” dedi. Babam, “benzine acımasam, geri dönerim” dedi. Babam, arabaya döndü ve mukavva bir kutuyla geldi. Bu da kaçaktı, mermi. Silahlarını çıkardılar, tekrar sigara sardılar.

Çatıdaki tenekelere vuran, insanı sağır eden yağmur. Görünmez bir kapı açılıyor gözlerimin önünde. Yün çuvalının içinde uyumuşum.

* * *

Kontağı çalıştırıp yola koyuluyoruz. Gök yere düştü, her taraf su. Yağmur suları arabanın arka camında bin kuyruklu kertenkele. Düşüncemden hızlı akıyor sular. Taşı, toprağı, dalları, yaprakları kovalıyor. Hep birlikte

bir çukurda birikip, küçük su kenarlarına koşuyorlar. Camlarda, yaprakların üstünde, ip içinde ip oluyor su. Upuzun oluyor. Oynuyor su. İpin ucundan ip çıkıyor. İpin dibinde solucan oluyor su. Ben çocukken koklisin adı sümüklüböcek, solucanın adı zizildi, ikisine de dokunmaya korkardım.

Çırlıçiplak sular, her yerde dans ediyor. Her yere de-
giyor, her yere düşüyor. Yer yarıyor içine giriyor, taş
çatlıyor içine sızıyor. İnce ince sıra oluyor. Her biri bo-
zuluyor, büyüyor, kıvrımları şişiyor, patlıyor suların.
Başka kuyruklara karışıyor. Bildiğim bütün eğriler,
yollar, kuyruklar, birbirlerinin içine doğru yola çıkı-
yor. Orda kayboluyorlar.

Şavrolenin makasları yaylanıyor, durduk yerde hop-
luyorum. Görünmeyen büyük bir kapı açılıyor camlar-
da. Alıp beni götürüyor. Geniş, kadife, arka koltukta
uyumuşum.

Aç köpekler mi kovalıyor, kızgın lavlar mı düşüyor
peşlerine, nedir telaşı suların? Yemez, içmez, şakır şa-
kır dökülür. Durmaz, dinlenmez, buhar olur tüter.
Yağmur damlalarına mercek gibi yaklaşıyorum. Du-
man gözlü yağmur taneleri taştan taşa dökülüyor, yap-
raktan yaprağa süzülüyor, daldan dala damlıyor. Gö-
rünmez binbir renkli bir kapı açılıyor gözlerimin
önünde..

Arabanın lastikleri çamura gömülüyor. Patinaj yap-
tıkça, arka lastikler tarlalara doğru kayıyor. Tarla dedi-
ğim bir uçurumun sırtı: Babam, eline levyeyi alıp yağ-
murun, çamurun üstüne tekme tokat saldırıyor, gökle-
re küfürler savuruyor. Arka lastiklere taşlar koyuyo-
ruz. İslanmışım, yorulmuşum. Görünmeyen bir kapı-

dan, yağmurun ipleriyle uçup gitmişim. Salıncak gibi yağmurun iplerine tutunmuş.. Burmalı desenli yeni boğazlı kazağımın içine gömülüp uyumuşum. Düşümde, yoldan geçen kadınlar önümü kesip kazağımın desenini inceliyor, yanlarında kızları da var “annesi ne güzel örmüş” diyor hep bir ağızdan, hayranlıkla..

* * *

Dereler, dağların karnını oyarak, önüne katarak götürüyor. Dereler, köpürerek, kaya parçalarını dağıtarak, çağlayarak, binbir gümbürtüyle dökülüyor. Sanki durmadan birileri bağıyor ardımızdan.

Uyurken düşünmüşüm. Şimdi, şu küçük taşın altında kendisine sarılıp uyuyan zizilcik, taşın üstüne düştükçe yağmur, ne düşünür? Arka koltuğa yağmur serpiyor bir delikten. Sanki durmadan birileri bizi çağırıyor..

* * *

İlk defa bir köy bakkalı görüyorum. Tek bir rafı vardı ve ne varsa yerdeydi. Yer topraktı. Toprak, tümsek tümsekti. Bakkalın sekiz köşeli kasketi bile yamalıydı ve yan yatmıştı. Hava kararıyordu, isli, tozlu gaz lambası çoktan yanmıştı. Mavi köşeli bir çay tabağı içinde mavi bir su, içinde sinek ölüleri. Rafta akide şekerleri, sarı kurabiye, lokum, mum, kancalı iğne, boncuk, çay kaşığı, üçüncü sigarası, köylü sigaraları. Don lastiği. Horozlu ayna. Çakı bıçağı. Gripin. Mantar tabancası. Küçük bir çuval içinde incir kurusu, üzüm kurusu. Kıtlama şeker. DDT fliti. Kapının ağzında gaz yağı litresi hunisi. Ve dakikalarca seyrettiğim, oynadığım çirallar. İçinde eriyik, yapışkan alev renkleri.

Bakkal babama “oğlan çok büyümüş” dedi. Babam, “İsmet Paşa'nın resmini bile yapıyor!” dedi. Bakkal sabit kalem bir de sarı bakkal defterini önüme sürüp “hadi bir çiziktir de görelim” dedi. Elime kalemi alıp tükrüğümle sabit kalemin ucunu ıslattım. Aşılı kolumda tatlımsı bir acılık, ince bir sızı. Yuvarlak bir kafa üstüne tek bir saç teli yaptım. *Akbaba* mizah dergisinde İsmet Paşa kafasında tek bir saç teliyle çizilirdi ve bu babamın hoşuna giderdi. Okula başladığım yıllardan beri, ne bir kere dersler iyi mi, dedi, ne de kaçınıcı sınıfta okuyorsun dedi babam. Gidip-gelip, İsmet Paşa'nın kafasını yapabiliyor musun, dedi. İşte nihayet yapabiliyordum. Bakkal ve babam, koca kafada tek saç telini görünce kahkahayı bastılar. Babam, gümüş tabakasını çıkardı cihan harbinden girdi, lafa, Rusların elinden aldı motorları.

Bir elimde sarı kurabiye, taş gibi, ağzımda ıslatıp, tükrüğümle yumuşatıp, emerek yiyorum. Diğer elimde, sıkıca avcumun içinde kuru üzüm. Avcum, yapış yapış. Gaz lambasının ışığı duvarlarda uzuyor. Hayalet gölgeler, yere dökülmüş gaz yağının renklerine, renkler yağmur sularına karışıyor. Renklerin ortasında birbir renkli görünmez bir kapı açılıyor. Bakkal, lokumun tozundan verir mi diye düşünüyorum. Aklım fikrim, lokumların tozlarında. Yumuşak toprak üstünde uyumuşum..

* * *

Dışarda şimşekler çakıyor. Üstüste gökler patlıyor. Dilenci kılıklı yaşlı bir kadın sırsıklam içeri girdi. Gözleri kördü. Titriyordu, bağırıyordu, ağlıyordu. Göz

yerleri hiç yoktu. Mumla örölmüş, duvar gibi. Babam da, bakkal da yerlerinden fırladılar. Bakkal dağlara ormanlara doğru ıslıklar çaldı. Babam arabayı çalıştırıp geriye döndü. Beşyüz metre kadar gittik. Mezarlıkta heyelan olmuştu. Kör kadının adı Meryem Hala'ydı. Tek başına yaşıyordu. Onun da kocası bu çöken mezarlıkta yatıyordu.

Arabanın, loş, zayıf farları, Kızılay yardımı gibi, ruhsuz, soğuk. Farlar boş sarsıyla çökmüş mezarlığa doğru yandı. Boyları arabadan büyük eşek kadar köpeklerle, ellerinde kazma kürekler köylüler koşarak geldi. Köpekler bağlandıkları ağaçları kökünden sökecek kadar, rüzgar kadar kudurmuşlardı. Korkudan arabanın arka koltuğuna saklandım. Köpek havlamaları, ağlamalar, bağırımlar, patlayan gökler, yüksek sesle okunan dualar birbirine girdi. "Sabaha bırakalım ağalar, göz gözü görmüyor!" dedi. Diğer bir ses cevap verdi! "Kurt var, çakal var. Sabaha bırakmak olmaz, burada taze ölülerimiz vardır" dedi.

Mezarlıkta derin yarıklar oluşmuştu. Kağıttan, topraktan battaniye parçaları gibiydi kefen bezleri. İçinde yüzlerce böceğin yuva yaptığı tahta parçaları. Yarıkların içinden dünyanın sonunu getirecek sesler çıkacakmış gibi. İnsanlar çıldırmasıya bir korkuyla yarıkların içinde elleriyle, kürekleriyle taşlar, topraklar tikiştiriyorlar.

"Arka lastiklere taş koy, araba kaymasın" diye bağırdı babam. Kör, yaşlı kadın Meryem Hala, elleriyle toprağı eşelemiş birkaç kemik parçasına sarılmış, yarıkların içine düşüyor, köylülerin başına iş çıkartıyor. Yeşil, mavi başlı tahta mezar başlıkları. Meryem Hala dizleri-

ne kadar çamura batmış. Köylüler Meryem Hala'yı mezarlıktan çıkartmak istiyor. Meryem Hala, kocasının sandığı kemiklerle köylülere saldırıyor. Direniyor, çıkmıyor. Gökler tam da orda patlıyor.

Köylülerin ellerinde kafa, kol kemikleri, birbirlerine gösteriyorlar: "bu Ahmet aganın, bu asker Memet'in" ..

Büyükçe bir kaya parçası bulup kaldırdım. Taşın altında mışıl mışıl uyuyan yüzlerce solucan, zizil. Hepsi birbirine sarılmış, yumak gibi olmuşlar. Hiçbiri duymamış bu kadar yağmuru. Birkaçının sırtında çiğ taneleri gibi, damla damla ıslaklık. Buraya nasıl sızmış bu yağmur.

Babam sırtıma bir kürek indirdi. "Bir taşı kaldıramadın" diye bağırdı. Kürek aşılı koluma geldi. Kaldırdığım taşla birlikte çamurların içine dizüstü düştüm. İçin için ağladım...

* * *

Aradan aylar geçti. Anneme, "anne, solucanlar ağlar mı?" dedim. Annem endişeyle bir tuhaf baktı yüzüme. Bu oğlana ne olduysa, aşidan sonra oldu, dedi komşulara. Komşunun biri bu gavurlar, aşıydı, süttozuydu, müslüman çocuklarını delilendiriyorlar, dedi. Annem, geceler boyu gizlice yüzüme dualar okuyup üfledi, okunmuş, şerbetli sular içirdi. Bir daha mışıl mışıl uyuyamadım. Ta ki büyüyüp Yunuslar'ı, Hacı Bektaşlar'ı tanıyana kadar.

* * *

Büyüdüm ve gördüm ki, tarih bu topraklarda hep böyle çalışmış. Ölülerinin kemiklerini çıkaran, kendi

köylülerini kovmuş bu topraklardan ve ne zaman Madımak gibi, Dinar depremi gibi yerin altı üstüne gelse, içim cızz eder. Ülkem bitti, her şey bitti diye paniğe kapılırim. Ve gider bir taşın altına bakarım.

Bu ülkenin güzel çocukları bizim şahitlerimiz ne rotatif matbaalar ne televizyonlar ne de gazetelerdir. Göklere patladığı yerlerde derin yarıklar bırakan bir çağdan geçiyoruz. Bir tarafta çakal sürüleri, işadamları, politikacılar, bir tarafta Ali bir tarafta Yavuz. İşte yazar Metin Üstündağ çocuğunun adını Yavuz Ali koymuş, ne de güzel uymuş. Biz bu toprakların çocuklarıyız, gidip bir daha bakalım fındık tarlalarında kuru dal parçalarına yapışıp kalmış sümüklü böceklere, mısır tarlalarında, mısır püsküllerinin altında kalmış solucanlara...

Bir yaz sonu hikâyesi

Kaldırımın kenarından dört tane eşekli çingene iniyor. Ellerinde kalın sopalar. Kadınlar, heybelerine tren yolundan kömür doldurmuşlar. Zavallı eşekler, camış kadar iri çingene kadınların altında bir sokak köpeği gibi küçük kalmışlar. Yanı başımdan iniyorlar, kaldırım git-tikçe daralıyor. En öndeki kadın, kalın sopasıyla sırtıma vurup, ağza alınmayacak ve o güne kadar duymadığım çirkin sözlerle laf attı. Diğer çingene kadınlarla beni kaldırıma sıkıştırdı. Biri sırtıma vuruyor, diğeri fermuar yerime. Güya, seviyor, okşuyor, erotik sözlerle eğleniyorlar benimle.

Öyle paniğe kapıldım ki, ayakkabım ayağımdan çıktı. Ayakkabımı sopalarına takıp, caddenin ortasına fırlattılar. Ve neşeli kahkahalarıyla yollarına devam ettiler. Şu meşhur cinsel tacizin ne demek olduğunu orda öğrendim.

Aradan yıllar geçti. Bir nezaret çıkışı. Derin bir yal-

nızlık sinmiş üstüme. Yüzüme bakan yok, parasızlık, arkadaşsızlık, hayalet adama dönmüşüm, ülkemi, insanlarını sevmiyorum, kanatları kurtlanmış, bir serçe itilmişliğin içindeyim.

Kömür taşıyan eşekli çingenerin yoluna indim. İçimden Tanrı'ya yalvardım. Bir eşekli çingene geçse sırtıma bir sopa vursa.

* * *

Onyediyaş, ne güzel yaştır! İncirin balını döktüğü, narın çatladığı, arzuların bedenimizde casus gibi saklandığı yaş! Rüzgarın yanaklarımızı ısırıp okşadığı, dalgaların çekilirken içimizi sürükleyip derinlerine gömdüğü yaş!

O gün annem, "ben gelene kadar bir yere ayrılma" deyip beni eve kapattı. Ağbim ise, yeryüzünün en büyük hediyesini almıştı: Spor ayakkabısı. Bir giyip bir çıkarıyorum. Şimdi bu ayakkabılarla mahallede olmuyum.

Sıcak yaz gününün yapışkan sıkıntısıyla odalardan odalara kaçıyorum, vakit geçmiyor. Ne sevimsiz şey, eve tıklı kalmak.

Boylu boyunca pencereden bakıyorum. Selvilerin üst dallarında keyifsizce oynayan rüzgar, sanki, üç mahalle aşağıdaki denizin hışırtısını duyuyorum, sanki denizin ufkunda sıralanmış karlı dağlar görüyorum. Bu sessizlik neyi çatlatacak, bir bebek kadar habersizim.

Boğucu sığağa rağmen kalın bir kadın mantosu giymiş, benim yaşlarımda bir çingene kızı, kapıları çalaçala, çöplüklerin içinde arana-arana geliyor.

Pencereden beni görür görmez, “civan beyim” gibi cilveli, yılışık dilenciliğine başladı. Pencereyi üstüne kapadım. Kapıyı tırtıklamaya başladı. Bir ayağımla kapıya tokaz yaparak, kapıyı hafifçe araladım: “Veresin bir parçacık ekmek” dedi.

“Evde kimse yok” dedim. Bu ne kışkırtıcı bir söz! Karmakarışık kara saçlı. Evde kimse yok. Mantosunun altında incecik sapsarı gömleği. Evde kimse yok. Gömleğinin altındakiler. Evde kimse yok. Morlu turunculu şalvarı. Evde kimse yok.

İçimde hınzırca bir sıcaklık trampet çalmaya başladı. Ayaklanıyorum, havalanıyorum. Ter basıyor. Evde kimse yok.

“Şimdi içeri bir girse” diye düşünüyorum, kapıyı hızla üstüne kapatıyorum. Kapıyı tırtıklamaya devam ediyor: “İh hh senin o kara yüzüne mi kaldım” diyor. Tereddütle kapıyı yeniden araladım. Kapının aralığından “Fışkı yiyessin” diye küfürler savurdu.

Evde kimse yok. Yılışık, arsız ama kararlı bakışları beni kudurtuyor. Tereddütle kapıyı bir daha açıyorum. Bir şey yapar diye zirdeliler gibi korkuyorum. Evden bir şey çalar, annem şimdi gelir diye eşekler gibi korkuyorum.

Hem de onu birden kapının arkasına çekip delicesine sıkıştırmak. Kapıyı açıp kapatmalarımdaki tereddütü, yani içimdeki amatör masum casusu çoktan farketti. Aniden patlayacak büyük bir fırtınadan, müthiş bir şeyden korkuyorum. Ama neden korkuyorum. Kapının sinsi deliklerinden, balını yeni dökmüş dudaklarını seyrediyor, canavarlaşıyorum. Dizginler avuç içlerimi yakarak boşalıyor, sakinleşemiyorum.

Yerde ve gökte ve gözlerimin önünde tek bir sahne kaldı: Avuçlarımın o sapsarı gömleğinin altına sokulması.. İşin rengi değişiyor, kapıyı masum bir genç kız gibi tereddütle açıyorum ve kızın yüzüne nalet okuyarak kovuyorum.

Numaradan ağlamaya başladı: “Te Allah belanı ver-sin, ha yiyessin fıskı”..

Kapıyı üstüne kapatıp odalardan odalara kaçtım. İçimdeki şehvet casusu bombalarımın şifresini bulmakla meşgul. Ağlayarak kapıyı tırtıklamaya devam etti.

Küfürleri yumuşadı, kapıyı elleriyle okşamaya başladı: “Ne istersin benden, yüreğimi kapatır veririm sene!”

Karışık duyguların çağlayanının altına girdim. Bu yumuşak sözler bir aşk çağrısı. Elim, ayağım titredi. Eridim. Dayanamayıp kapıyı yeniden araladım.

Artık ne gözlerine, ne dudaklarına, ne de göğüslerine bakıyorum. Ne de onu içeri alıp sıkıştırmak istiyorum. Bakışlarım, ağzıyla göğüsleri ortasında bir kızın, hayatın en tehlikeli yerine çakılı kalmıştı.

Bu hayale kapılmış, ağa düşmüş bakışlarımın dilini çoktan çözmüştü.

“Esirin ettin beni, kirpiklerin kör etti beni” diye şimdi, oracıkta uydurduğu bir şarkı tutturdu. Bakışlarımı kaçırmam artık mümkün değil.

“Ne bakarsın öyle! Koparasın kirpiklerinden bir tane, veresin bana bir hatıra!..”

Artık olanlardan sorumlu değilim, hızla aynanın karşısına koşup kirpiklerimden bir tane koparttım. O gün bugün kirpiklerimin arasında o boşluk durur. Kirpiğimi uzattım. Aldı, göğsünün derinlikli kıvrımlarından içeri attı.

Bir parça ekmek için kapıma gelen ingene kızına, iŖte bir Ŗey uzatmıŖtım.

Film hızla ilerliyordu, nasıl olduysa, orada, o güne kadar duymadığım ve ne olduğunu bilmediğim erotik laflar söylemeye baŖladı.. “Isırasın, diŖleyesin dudaklarımı, alasın dilimi ağzına..”

Bu saldırı karŖısında oyle bir paniğe kapıldım ki, fare kapını telaŖıyla kapıyı üstüne kapattım. Söylediği son sözleri aklıma getirdikçe, hem iğreniyorum, hem de sırtımdan süzülen terleri durduramıyorum.

Ŗimdi annem gelir diye yeniden korkudan titremeye baŖladım. Kapıya okt, gitmiyor. Kovmak için yeniden kapıya ıktım: “Senin için gzyaŖları dkerim, ne istersen sana ikram ederim” diye ağlamaya baŖladı.

Yalvaran bakıŖlarımla, yakıcı bakıŖlarına ne olursun git, Ŗimdi, annem gelir dedim. O hiç oralı değil karma-karıŖık kara saçlarını ensesinden bir eliyle topuz yapıp kaldırmıŖ, aŖađıdan szđn bakıŖlarla bana bakıp:

“GrmŖmsen böyle gerden” diye gerdanını gösteriyor.

Tekrar pencereye çıktım, iki elinde iki file, oflaya puflaya annem geliyor. Korkulu acı bir çığlık attım.. Kapıya gittim. Yoktu.

Annemin elinden fileleri almak için davrandım, ayakkabılarım da yoktu..

Kanatları kurtlu çocukların cinsel Ŗımarıklıklarını ingene kızları aldı götürdü. Bir daha da getirmedi.

Pavyoncu kravatı

Tam onaltı yıl, okul hayatım boyunca kızların hemen arkasındaki sıralarda oturdum. Onaltı yıl boyunca, kızları, ense köklerindeki beyaz saç diplerinden seyrettim. Görmesini, dokunmasını öğrenemeyenler, düşünmesini, üretmesini nasıl öğrenebilir? Kara tahta! Siyah önlük! Dışarıyı görünmesin diye boyanmış camlar!, Naftalin beyazı tenleri, küllü-kısık gözleri, sümük yüzlü kızlar! Sarmısak-soğan yüklü traktör suratlı öğretmenler! Tahta sıra, kalem, defter ve bir çocuk! Dördü de doğadan sürülmüş... Memleket hizmetine sıralarına zincirle bağlanmış.

Tam onaltı yıl, şakalaşmak, yer değiştirmek, kımıldamak, dokunmak, başınızı başka yöne çevirmek yasak. Bedenimiz, tutukluğu, baskıyı, gerilimi burada öğrendi. Azap çektirmekle saygı burada karıştırıldı. Gaddarlıkla, 'sus, kımıldama, konuşma, atarım seni, sizden adam olmaz' diye bağınılırdı. Bizden adam olmadı.

Tanrısını, dünyasını kaybetmiş sağcı ahlak, kara tahta önünde, tüm rezilliklerinin-eziliklerinin-hiçliklerinin intikamını bu çocuklardan alır. Hayvan eğitimcileri bu kadar zalim midir? Çocukları yiyerek semirdiler.

Aşkını, kalbini kaybetmiş muhafazakâr ahlak, dar sevinçlerimizi sıkıştırdığımız teneffüslerimizi bile kilitledi. Her an dayak yiyeceğinizi düşünerek öğrenmek. Her yerde gözlendiğinizi bilerek düşünmek. Özgür ülkemiz şüphesiz erkekler tuvaletiydi. Helada, tam da ikindiğiniz o aşırı duygusallı-tebessümlü anınızda. Helanın kapısı bir omuz darbesiyle açılır. Sigara araması yapıyordu. Balyoz suratlı üç öğretmen başı içeri uzanır. Kapı yüzünüzde patlamıştır. Oldum olası tıkalı ve ağzına kadar pislik dolu bok suyunun içine gömmülmek için arınızda, pislikten yosun tutmuş yerlere tutunmaya çalışırsınız. O halinizle neye benzersiniz? Gerdan kıvıran dansöz? Niçe de böyle söylüyordu, 'dans ederek düşünmeyi öğrenmek!'

Dokunsan zırlayacak dar sevinçlerimizi hangi delikte bulsalar üstüne bir tekme geçirip patlatırlardı. Hababam Sınıfı biraz fazla kandırdı bizi. Şüphesiz dünya güzeli birkaç öğretmenimiz oldu. Ama bir tek cennetimiz vardı, o da top oynamaktı. Okul hayatım boyunca tanıdığım en narin yaratık toptu.

Terli, coşkulu, alevli ateşler içinde, tozu dumana katarak bir topun peşinden koşmak, mutlulukların en büyüğüydü. Tam da kendimizi soluklar ve çelmeler içinde kaybettiğimiz bir anda, sahaya bir öğretmenin girdiğini görür, her birimiz başka bir deliğe doğru kaçardık. Elinde bıçakla, artık bomboş kalmış sahanın ortasında, öğretmen, Amerikalılar aya giderken, bizim ne

yaptığımızı boğazı yırtılırcasına sorardı. Ve sonra, topu kalbinden bir tur döndürerek acılar içinde ciyak-ciyak keserdi. Dar sevinçlerimizin içine yeniden kâğıt parçaları, çaput tikiştirir, kaldığımız yerden devam etmek isteriz. Dar sevinçlerimiz zıplamaz. Dar sevinçlerimizi, bir kenara atılmış içi kâğıt-çaputla doldurulmuş patlak topun yanına götürür, inadına göğsümüzle, ayağımızla, başımızla sektirmeye, zıplattmaya çalışırız.

Gökyüzünü kaybetmiş ruhsuz insanlar, intikamlarını dar sevinçlerimizi sıkıştırdığımız mika toplardan alırdı. Terli, kirli ve o kadar canı sıkılmış lağım faresi suratla sınıfa döner, kızları, ense köklerindeki saç dipplerinden seyretmeye devam ederdik.

Hababam Sınıfı biraz fazla uyuttu bizi, hınzırca bir mizahla, bu gaddarlığı fazla yumuşattı..

* * *

Herkesin anlatmaya utandığı anıları vardır, ama ben yazarım, cesur olmalıyım. Kravat takmak mecburiydi. Şişko, babacan, meteorolojide çalışan bir komşumuz kravatını verdi. Mama önlüğü gibiydi, asla takamazdım. Pavyonda piyano çalan bir diğer komşumuz imdadıma yetişti. Onun da kravatı, ince mi ince, ip gibi kravattı. Çaresiz taktım. Bağlayış, o bağlayış, ders yılı sonuna kadar kravat kördüğüm oldu, bir daha çözülmedi. Her banyodan sonra ütüyle nasıl kuruladığımı düşünün...

Bir de, kalıtımsal bir bozukluk, orta ikiye kadar altımı ıslatırdım. Üstümü değiştirirdim, ama ya o sidikli kravat, insan nelere alışmıyor? Gecenin bir vakti mahallede yangın çıktı. Koşarak karakola haber verdim.

Polis oralı olmadı. “Mahalle yanıyor, bir şey yapmayacak mısınız?” dedim. Polis sakince başını kaldırıp, “Mahalle yanarken, sen o kravatı ne zaman taktın!” dedi...

Üç dersten Eylülle kalmıştım, sıra törenle kravatımı kesmeye gelmişti. Eylülde yeni bir kravat bulamam diye korktum. Korkudan kravatı kesemedim. Ertesi gün in-cin top oynadığı okula gittim, müdür muavinine sordum. ‘Kravatsız gelenin boynunu kopartırım’ dedi. Çaresiz eve dönerken, duvarda anarşik yazılar vardı. Esir Türklere hürriyet-Azerime hürriyet... Ayaklarım beni deniz kenarına götürdü. Dalgaların neşeyle, coşkuyla çırpındıklarını gördükçe kudurdum, üstlerine atılmak geldi içimden. Kravatla giremezdim. Tenha bir yer aradım. Dalgaların köpüklerini avuçlarıma dolduruyordum ki, mahallenin kopuk çocuklarından Kadir ve arkadaşları geldi. Kravatımla alay ettiler. Boğdurmaca oynayıp, kravatımdan tutup-tutup batırdılar. Kendimi sahile zor attım. Deniz suyu yutmaktan midem şişmiş, kusmam gelmişti. Kadir pantolonundan kemerini çıkarıp kendi boynuna geçirdi. Şimdi ‘eşitiz’ deyip, yeniden boğdurmaca oynamak için beni denize sürüklediler. Ağlayarak çırpındım. Korkaklığım canlarını sıktı. Berraklığımı cezalandırmak için elbiselerimi denize attılar. Ağlamalarım zırlamalara dönüştü.

Islanmış elbiselerimi koltuğumun altına alıp eve doğru koşmaya başladım. Yolda boynumda kravatla müdür muavini gördü beni. Kravatı böyle takarak dalga geçtiğimi sandı. Yolun karşısından ‘ben sana gösteririm’ diye sinirli el hareketleri yaptı.

Olanları anneme anlattım, annemle bir seri kavgaya

başladım. Annem dayanamayıp benden habersiz ertesi gün müdür muavinine gidip durumu anlatmış. Muavin, çocuğu bir getir, gönlünü alalım demiş. Bu kravatla gidemem diye annemle bir seri kavga daha yaptık. Ertesi gün muavinin karşısına çıktık. Muavin önce başımı, sonra yüzümü avuçlarının içine alıp okşadı. Sonra meşhur kravatımla oynamaya, incelemeye başladı. Ne olduysa orda oldu, dünya başıma yıkıldı. Kravatın içinden ıslanmış kopya parçaları çıktı. Annemin yanında rezil oldum. Annem çaresiz kaldı, muavinden özür dilemeye başladı. Annem kolumdan tuttuğu gibi, bir oyun dayak atmak için eve sürükledi beni. Oysa, asla kopya çekmezdim, onlar, ense köklerindeki saç diplerine yazdığım aşk mektuplarıydı. Bunu da söyleyemezdim.

Kravatı makasla kestik, annem içine düştüğü rezilliği komşumuza anlattı. Komşunun da bir çocuğu vardı ve sınıfı geçmişti ve eylülde kravatını bana verebilirdi. Gelin görün ki, onlar da kravatı, pavyonda piyano çalan komşumuzdan almıştı. Onların kravat da çözülüyordu, ancak kadın bir akıl etmiş, kravatın boyun yerine çıt çıt bağlamıştı.

Annem, sabaha kadar çıt çıt takmayı nasıl akıl edemedim diye hayıflanıp durdu.

Ertesi yıl 'çıt çıt' takılmış aynı kravatla okula devam ettim. Çok geçmeden çocuklar kravatın çıt çıt'lı olduğunu, bir çekildiğinde ele geldiğini anladılar. Her teneffüste kravatımı çekip çıkartıyorlardı. Kravatıma kimse asılmasın diye sıramdan kalkıp koridora çıkmaz oldum...

Birkaç yıl sonra, pavyonda piyano çalan komşumuz,

birtakım borç ve aşk dedikoduları yüzünden denizde intihar etmişti. Boş kayığı sahile çektiklerinde ordaydım. İntihar ettiğine kimse inanmamıştı... İnsanlar başları yerde ve sessizce ve günlerce konuştuılar... Bir hafta sahillerde şişmiş ceset aradılar...

Şişmiş ceset aramasına ben de katılmışım. Boynumda düğümlenen jilet gibi kravatın desenlerinde ben de bir tuhafılık bulmuştum...

Hayatın kolayca takılan-çözülen çıt çıt'ları yok, bu tuhafılığı, dün de bugün de anlatmak o kadar kolay değil...

Darbeler geldi geçti, savaşların biri başladı, biri bitti, şehirlerimiz on milyon oldu. Yediğiniz içtiğiniz sizin oldu, söyleyin, şu dünyanın yükünü kim çekti?

Annelerinin yumuşak başlı kızları. Anneleriyle bir evde çürüyen kızlar. Annelerinin kuzuları. Annelerinin gonca gülleri. Annelerinin kudurmuş ahlaklarının kurbanları.

Bir ömür eve kapatılmış kızlar, bugün de bir işi olmayan kızlar, en şanslıları meslek yüksek, açık öğretim okuyan kızlar. Kızların namusuna sıkı sıkı yapışmış, kireç badana odalar, ahlak, namus karantinası odalar.

Artık, dışarda hayat başka oyunlar oynuyor, şimdi kızlar, yılları, yaşları, sokakları, baharları, ip atlar gibi atlıyor. Anneleriyle apartman önlerinde fasulye kıran, annelerinin yumuşak başlı, beyaz gözlü kızları. İki adımda geçerdim önlerinden. Eteklerini toplar, gözleri

iri iri açılırdı. Sevinçli bir gülümseme ikimizi de cehennemlik katil ederdi, enseme yapışırdı, annesinin suçlu, küfürlü sözleri.. Sokağı dönerken bir daha bakardım, çoraplarından etleri taşardı. Evler-evler... Akıl hastanesi evler. Polis, gardiyan anneler. Kızlar-kızlar kapatılmış kızlar. Anneleriyle çarşıya, anneleriyle komşuya giden kızlar.

Odaları, sehpaları, kanepeleri, pencereleri, tek kanneli televizyonları lanet okurdu. Sesler, gürültüler, temizlik, akşama kadar bir başına olmak, dehşet saçardı. Sokak, pencere, dışarı, insanın yüzüne tükürürdü. Yüzleri, elleri, adımları, konuşmaları, didik didik edilirdi. Niyetleri, düşünceleri, etrafa sokaklara binbir rezillikle saçılırdı, dedik-dedik dedikodu edilirdi, bit gi-bi ezilirdi.

Akılları ermeden, akılları başlarından alınan kızlar.

İnce, gül yaprakları gibi dudakları, yanakları istiridye kabukları gibi parlak. Annelerinin yere bakarak konuşan beyaz gözlü kızlarını hangi ahlak çürüttü?

Kaç kez altı üstüne geldi dünyanın, gecenin izlerini silen, bir sabah rüzgarı bu sokaklara uğramadı. Ne zaman eski mahalleme uğrasam, birinin daha kafayı yediğini görüyorum.

Ben ne yapıyorum, aklımı kaçırmışım, kitaplarımla çıldırıyorum, kitapların içinde kaybolmuş kara kuru hayalet bir çocuk. Onlar.. Onlar, parmak uçlarına basıp ellerinde bir kâse çorbayla kapıya dikilirlerdi. Terli solukları aklımı başımdan alırdı. Her gece binbir renkli düşler görürdüm.

Bir çorba uzatmayla ne mutlu olurlardı.

Hangi gençlik, hangi irade dayanabilirdi bu arzulara.

Dört nala, dolu dizgin uçarak koşan arzularımızı ancak aşkla bastırabilirdik. Pinokyo'dan bozma kahramanlığımızı aşklarda denedik.

Balkonuma çamaşırları düşerdi, balkonuma üstüne kalp, harfler çiziktirilmiş elmalar düşerdi. Küçük kardeşlerini gönderir, roman isterlerdi. Romanlar bin defa okunmuş gibi yıpranarak, tek bir sayfası açılmamış gibi ciltleri sağlam gelirdi. Romanların içinde bilmece, romanların içinde şarkı sözleri...

“Benim olsan seni bir gül gibi koklar sararım
Yasemen saçlarını her gece okşar tararım
Geleceksin diye bir gün seni gözler ararım
Yasemen saçlarını her gece okşar tararım”

Bahar, ayaklarıma kement attı, eski sokaklarıma fırlattı. Perde aralıklarında tanıdık gözler aradım. İsminde “gül” vardı, sonrası, “şen” mi, “ten” mi?

Hemen oracıkta yetiştiriyorlar haberi. Çay-sigara, çay-sigara, yıllardır odasından çıkmıyormuş. Komşu kadınlar kapısının aralığından kahve fincanı uzatıyor, o da, yıllardır, cigara parasına fal açıyormuş. Kafayı mı yemiş, iyi mi olmuş, kurtarmış mı kendini, o akıl hastanesi evlerde otuzunu geçen olmuş mu, bir Gül mü, bu kaçınıcı boydaşım, yaşdaşım... Apartmanın önü dut ağacı. Dut ağacının önü çöplük. Dut ağacı boyunca kilim, halı çırpıyor kadınlar. Pencere önlerinin ne iştahı kalmış, ne gözlerinin ferisi. Kadınların entarilerinin ne alı kalmış ne moru. Gül! Nerdesin Gül! Annesi Gül'ü çeke çeke getirip, apartmanın ön basamaklarında, altına bir minder koydu. Soluk alan bir tahta bezi olmuş Gül, ölmüş bir kedi gibi bakıyor Gül!

Ne olduysa, bir evde, bir odanın içinde oldu, şu

dünyanın yükünü orda çekti. Bilgisayarlar geldi, IMF'ler gitti, hüznü, ipek saçlı şairler kıçlarına kına diye sürdü. Özal geldi, Demirel gitti, romantizmi tek kanallı televizyonun kart pezevenk, sapık yüzlü sanatçılarında gördü. Gül'ün ne ah diye sesi duyuldu, ne imdad dediği duyuldu. Ne rüzgar oynadı onunla, ne de o, penceresinden yağmura kolunu uzatabildi. Ne de şu dut ağacına yalınayak bir kere tırmanabildi. Hangi irade dayanabilir, hangi beden karşı koyabilirdi, hangi akıl kalkabilirdi bu namus karantinasının altından. İşte şehrimize bahar geldi. Kadınlar biçimsiz şalvarlarıyla kilim çırpıyor.. Tozları dut ağacına kalkıyor. Tozların içinde, bir genç kızlar, bir de kadınlar, iki ayrı koldan kafiler halinde temizlik yapıyor.

Havada çırpılan kilimlerin, halıların yılanı sırtlarından onlarca değişik tonda sesler uçuyor. “Plof, şlaf, lof, plaş” sesleri bir müzikalitenin içinde eriyor, çırpma sesleri senfoniye dönüyor. Gül, ölmüş bir kedi, dinliyor sesleri.

Kadınlar “olmadı” deyip, beğenmiyorlar kızların temizliğini, ellerinden halıları alıp, bir de kendileri çırpıyorlar. Kaç kez çırpılmayla temizlenir bir halı. Buna kim karar verir?

Çırpıyorlar, çırpıyorlar, “şof, plaş” sesleri, baygın düşüyorlar yorgunluktan yere çömelip alınlarını tutuyorlar. Yeniden çırpma için, boğumlu parmaklarıyla sıkıca diş geçiriyorlar kilimlerin uçlarına. Halılar çırpılıyor, kilimleri çırpılıyor, kadınların içi sinmiyor temizliğe, bir eksiklik var.. Harlı nefesleriyle kızgın boğalar gibiler. Bir daha asılıyorlar halılara.. Sonunda, baharın, halının, dut ağacının, göklerin tam göbeğinde bir

“log” sesi duyuluyor. Doygun bir ses. Kıvamında, oturmuş bir ses. Sevinçli, müstehcen çılgınlarla karşı-
lıyorlar “log” sesini. Log sesi doyuruyor, işini bitiriyor
halının. İki büküm bir kenara atıyorlar halıyı.

“Log” sesi, akord noktası, orgazm anı baharın, mu-
zipce geziniyor kulaklarda. Genç kızlar da istiyor yeni-
den halıları, canları çıkıyor “log” sesine. Gül, ölmüş
bir kedi gibi “log” sesini dinliyor.

Kadınlar, “siz bırakın hadi” deyip, kızların elinden
geri alıyor halıları. Kadınlar sosis parmaklarıyla yeni-
den, hırsla diş geçiriyorlar halının uçlarına.. Bir...
“plof” .., iki “plaş”... Halının canı çıkıyor, halı, havalar-
da, kıvrılıyor, bükülüyor, balerinler gibi uçuyor, bildiği
bütün stilize, çizgilerde dans ediyor, üç.. “log” sesi..
Döküyor dutu.. Genç kızlar, yüzlerini kapatıyor, avuç-
larına sıkışıp, patlayan, utanan kahkahalarla apartman
içlerine kaçıyorlar.

Kadınlar, gururla, yeniden, güçlü kolları, iri kıyım
parmaklarıyla diş geçiriyorlar halıya, gerilimli bir por-
no filmine başlar gibi. Harlı nefesleri, halının tozlarını
yeniden uçuruyor. Apartmandan densiz bir kadın ses-
leniyor, “yeter kızım, yeter, sizinki edepsizlik, hadi, gi-
rin içeri!”..

Kadınlar doymuyor. Bulutla gök, dut ağacıyla güne-
şin ortasında baharın sesini arıyorlar. Temizlikse, yü-
rüyen, gezen, toplayan otomatik süpürgeler evde de
var. Halıların binbir kıvrımı içinde çırpılan, birbirin-
den zarif ve sert kıvrımların sesinde başka bir şey var.

Gül, kadınların coşkulu bahar cümbüşüne katılmak
istiyor. Paslı bir teneke gibi doğruluyor. Yumruğunun
içiyle, dizlerine, omuzlarına, göğsüne vurup, sanki

ayağa kalkmak için düzeltiyor kendini. Kadınların yanına gelip bir ucundan tutmak istiyor halının.

Kadın, Gül'e dönüp, "sen otur kızım, sen kaldıramazsın" diyor. Garip bir kıskançlık ve tuhaf bir ihtirasla çekiyor elinden halıyı..

Gül, duvar dibinde birbiri üstüne atılmış küçük örtüler kırlantler buluyor kendince. Yumuşak el darbeleleriyle, bir-bir minderlerin ortasına vuruyor. Ne bir ses duyuluyor, ne tozu kalkıyor.

Kadın yeniden Gül'ün üstüne yürüyor, sevgilisi elinden alınmış gibi, "kızım bırak onları, öyle temizlenmez onlar, bir vurmayla temizlik mi olur"..

Gül, usulca minderi diğerlerinin üstüne koyuyor.. Bir müddet ortalık yerde geziniyor. Sonra, dut ağacı dibinden dut yemeye başlıyor. Kadın, yeniden bağıırıyor Gül'e, "kızım, onlar pis, onlar yıkanmadan yenilmez..."

Büyük rüyalar

Ankara, sert ve kuru bir şehir. Bir köpek bile olsan, kıvrılıp yatacak bir köşe bulamazsın. Bunca yıl nasıl dayandım. Büyük rüyalar buldum. Yeryüzünün en baştan çıkartıcı, en güçlü maceralarının, yüce zevklerin, büyük tahminlerin içine girdim. Usulca. Bu muhteşem yeryüzü oyununu inşa eden yüzlerce dehanın odasına girip, asırların, tarihin sihriyle uyudum.

Schumann, Chopin, Paganini, Brahms, Verdi, Wagner; kim bunlar? Brunelleschi, Filareta, Alberti, Michelangelo, Leonardo da Vinci! Her biri doğaüstü güçler gibiydiler.

Bu dünyaya bir başka, bambaşka bir dünya daha eklemek ilk kimin fikriydi? İnsanoğlunun yaratıcı gücü mitoloji tanrıları, efsanevi kahramanları dahi kukla, soytarı gibi yapıyordu.

Neden insanoğluna bitkiler, kuşlar, balıklar, denizler, gökler yetmedi? Yüzyılları sarhoş etmek, krallar-

dan, ülkelerinden çok daha büyük ün sahibi olmak, hepimizi rüyalarının içine almak, tarihi büyülemek.

Floransa, Paris, Venedik, Roma çoktan müze kent oldular. Bu dehalar, büyük görkemli sıradağlar gibi, yeryüzü kabuğunun doğal uzantıları oldular. O eserler, rüzgâr, bulut gibi, taş gibi, tabiatın içine girip, sımsıcak bir uyum içinde ebedi ve evrensel kardeşler oldular.

Klasizm, romantizm, izlenimcilik, dışavurumculuk, yalnız tiyatroyu düşünün, yalnız romanı düşünün, yalnız 19. asrın romantiklerini düşünün, uçsuz bucaksız, bir rüya içinde yaşadılar. Bugün, o rüyaların içine gün batıyor.

O rüyalarda, dünyanın en büyük aşkları. O rüyalarda, dünyanın en sessiz göllerinde süzülen balıklar. Her kasabada katedraller, kiliseler, her sokak başında tuvaletler, her göl kıyısında piyanolar.

Ankara çok sert bir şehir. Dedim ki kendime, ya bu rüyalara girerim, ya da bu şehirde, bir köpek bile olsan, kıvrılıp yatacak bir köşe bulamazsın.

* * *

Konfüçyüs, Tao, Budizm, tasavvufla başladım rüyalar alemine. Binbir diyardan, bir hırka bir lokma erik yüzlü dervişler. Rüya tabirleri gibi bir coğrafya. İlahiler, İtri, zikirler, Allahüekber selâları, menkıbeler, divan... Hepsi aynı dil içinde asırlar boyu. Hep aynı rüyaya yatmışlar. Tanrı, ölüm, kitap, padişah. Hepsi aynı filmin tıpatıp ölçüleri içinde, aynı rüyayı gördüler. Rüyada melekler, uçanlar, yakılanlar, kafirler, peygamber, evliyalar var. Aradan altı yüzyıl geçse de, son gelen ilk

gelenin rüyasına giriyor. Nur, böcek, ayet, çöl, dergâh, dönüp dolaşıp uçsuz bucaksız göklerde, aynı derenin, aynı kıyısında yıkanıyorlar.

İnsan, bu rüyaların içine girince, Osmanlı neden Batı'nın teknik gelişmesine burun kıvrımış, anlıyor. Bu rüyayı kim bozmak ister. Yaşamak istiyorsanız, hayra yorun rüyalarınızı. Bu rüyayı bozmak isteyen herkes kafir, batıl, şeytan...

Ne çok gürültü oldu yirminci yüzyılda. Elinden rüyası alınan yalnız Osmanlı mı? Verdi? Bach nerdelere? Dostoyevski, Balzac, Hugo nereye saklandılar. Michelangelo bir daha gelmeyecek!

Yirminci yüzyıl bir kıyamet, bir siren cıyılması. Tüm rüyalarımızı gömdü, elimizden alıverdi. Savaşın çıktığını duyduğu gün Stefan Zweig intihar etti, bu büyük rüya bitti diye. Şiiri reklamcılar, Bach'ı gürültü, resmi tüccarlar, romanı sinema-televizyon, sanatı vakıflar-dernekler-ödüllüleri, mimarisi belediyeciler-kooperatifler. İki savaş girdi araya. Şirketler vampir kültür yiyicileri oldular.

Artık, klasiklerin önüne neo-, post- koyup idare ediyorlar.

* * *

Bu büyük rüyaları okudukça uçuyorum. Uçtukça, Yeni Camii avlusunda Şükrüye mahallesinin çerden-çöpten çocuklarına büyük rüyalar anlatıyorum.

Yeni Camii cezaevinin karşısı, Şükrüye mahallesi cezaevinin arkası. Mahallenin çocukları anlattıklarını anlamıyorlar; ne sözlerim umurlarında, ne gözlerim, başımın üstüne takılıyor gözleri, ben de merak ediyorum.

rum, neler oluyor orada?..

Cezaevinin bir ileri sokağı, Yeni Camii'nin önünden karşıya aşevi. Aşevinin müdavimi ihtiyarlar öğle-ikindi namazına camiye uğruyorlar. Camii bahçesinde bir hela. Helanın önünde iki bank. Bankta sırayla oturmuş ikinci nöbetçileri ihtiyarlar.

Eski elbiseler en çok ihtiyarlara yakışır. Tabakhane-
de deriler nasıl tabaklara gerilirse, burada buruşmuş
deriler kemiklere gerilmiş, deriler güneşin altında faz-
laca unutulmuş, adları ihtiyar oluvermiş.

Solmuş, sararmış suratlar, kuru soğan kabuğu gibi
gözkapakları, kimi sakallı, kimi pireli, kimi sopalı, ki-
mi sarmısak kokuyor, kiminin elinde yağlı bir tabak,
kiminin ağzında sanki bir elma gizli. Ve kocakarılarda
hâlâ bir sardunyalık, girip-girip çıkıyorlar. Boyunları
değil, belleri bükük. Ellerinde naylon torbalar. Torba-
ların içinde kalayı çıkmış bakır tencereler, çinko sa-
hanlar, melamin tabaklar. Aşevinin önünde birazdan
kuyruk olacaklar, kupkuru ihtiyarlar.

Güneş pencereleri eritiyor, ihtiyarlardan bir damla
ter çıkmıyor. Güneş yaktıkça sanki, kurumuş bir dal
çıtırtısı; öksürüklerin, off'ların arkasında örtülüyor.
Hepsinin ellerinde kırmızı kestane lekeler, kemik çi-
çekleri gibi. Hepsinin elinde baston niyetine bir sopa,
arada bir yere vurup: 'Sen büyüksün Allahım' diyorlar.

Aşevi kuyruğu insanda hatıra mı, mazi mi bırakır?
Çok uzaklardan bir ıtır kokusu, işte o kadar. Ruhları
talan edilmiş, ruhların ödü kopmuş, kefenlerine sımsı-
cak sarılmışlar, dostlar alışverişte görsün diye işte, aş-
evi kuyruğunda bir tabak bulgur için beklerler.

Kocakarıların üç kat başörtüleri, bir de üstüne atkı,

bazen bir pardesü, en çok kullanılan renklerden, en ucuz desenlerden, ihtiyarların fiyakası gitmiş elbisele-ri, yırtmaç yerleri elle dikilmiş, tam da kruvaze yaka-nın üstünde yaması. Pantollar çok kullanılmış sedir kumaşı gibi, kalın bir kir dokusu üstünde yılların cila-sı, artık aynalar yerine.

Şehrin gürültüsü ne paniğe sokuyor, ne baştan çıkarıyor. Güneşin, gürültünün külüstür, hurda bir vücuda son bir sözü ne olabilir? Yine de gelip geçene umarsızca kulak kabartıyorlar. Bunca ihtiyarın kurumuş kan lekeleri gibi ıstıraplarını artık kim alır defterinin arası-na?..

Mecalsiz, zavallı, paslı, bakırlı, kılçıklı bu insanların Tanrı'ya yazdıkları son istida (dilekçe)'nin son satırlarında hep, lailahe, lailahe, lailaheillallah! Artık sözü dinlenmeyen çok yaşlı mitolojik bir kuş oldukları için mi, yoksa bizi kötülüklerden korusun diye mi, açlığı, pislikleri, namussuzlukları kovsun diye mi, yoksa, dededen kalma artık bir boncuk olduğu için mi; lailahe, lailahe...

Zamanı tesbihle döndürüyorlar, öyle hızlı bir koşu ki, günahlar ağırlıklarıyla arkada kalıyor. Akşama kadar porsiyondan, bol bol kepeçeden konuşuyorlar. Dibine çökmüş bir surat, gün bir daha ışıdamayacak. Sıra kavgası yapıyor, takır-tukur tepişiyorlar. Ağızlarında kalan son çürümüş dişle, ki, dibine köpeklerin pislediği eski elektrik direklerine benziyor, bir diş daha atmak istiyorlar hayata. Nabızları yavaşlasa, gece uyku-larına topraklar serpilse de, hırıltılarını bir kertenkele-ler, bir de duvar diplerinde sıralı kavaklar dinlese de, aşevi kuyruğunda birbirlerinin canını çıkarıyorlar.

İşte burada, Ankara'nın en eski camisi Yeni Camii avlusunda büyük rüyalar anlatıyorum. Şükrüye mahallesinin lastik ayakkabılı çocuklarına. Evim, cezaevinin yan sokağında. Tam kurşuna dizilecekken Dostoyevski diyorum, savaştan dönerken askerler İtalyanlar duvarlara Viva Verdi yazıyor diyorum, Kemal Tahir diyorum...

Yeni Camii avlusunda bir çocuklar, bir de ikindi nöbetçileri ihtiyarlar.

Bir gün Yeni Camii avlusuna teneşir kurulur. Teneşiri jandarmalar kurar. Çok uzaktan, mahalleden değil, karşıdan cezaevinden cenaze. Kupkuru ihtiyarlar, cenaze mangası gibi en arka sıraya namaza dururlar, hepsi zaten iki sıra.

Helanın önünde bankta tek bir adam kaldı. Hoca 'Allahüekber' derken, adam, cenaze için 'keyfi yerinde, kalıbı dinlendiriyordur' dedi. Ürperdim. Bu adam bir tuhaf adam. Ben hep çocuklarla konuştuğum için sanki o bana sapık, o böyle konuştuğu için ben de ona sapık gözlerle baktım.

Helaya girip çıkan esnaf sadaka kaabilinden ayaküstü traş olur. Adamın traş malzemesi banka serdiği bir fırça, bir sabun, bir su kabı, bir de usturası. Akşama kadar bir-iki müşteri ya çıkar, ya çıkmaz.

Adama, 'Amca biraz saygılı konuşamaz mısınız, burada bir cenaze var, üstelik cezaevinden çıkmış' dedim, 'O benim arkadaşım' dedi, 'İstediğim gibi konuşurum.

Onunla altı yıl beraber yattım'. Bu sefer daha derinden ürperdim, çok ateşsiz ve çok karanlık bir öykünün içinden konuşur gibiydi.

Şaşırdığım şey, çok düzgün, dolgun bir sesle konuşuyordu, bu ihtiyarların hiçbirine benzemiyordu. O güne kadar farketmemiştim, adam bir kartal gibi mağrurdu. Soylu bir duruşu vardı. Namaza katılmayışında bir puştluk ben de seziyordum. Camii avlusunda tek traşlı yüz onundu. Eskimiş pardesüsü sırtında, büyük bir yarasa gibi duruyordu.

Günler geçti, adamlarla konuşmaya çalıştım, bir köpeğin bile kuyruğunu sıkıştırıp uyuyamayacağı bir yerde, büyük rüyalar içinden çok kültürlü bir adamlarla çarpıştım. Öyle rüyalar anlatıyor ki, gecekondulu bir çocuk gibi ağzı açık kaldım.

Günler sonra, 'Evladım, benim de büyük rüyalarım vardı, büyük yolculuklar yaptım. Ben yirmibeş yıl kapitanlık yaptım. Napoli'den, Marsilya'dan Karaçi'ye kadar. İç cebinden fotoğraflar çıkardı, ansiklopedilerde gördüğüm şehirlerin iç sokaklarında çekilmiş.

Laflar nerede geziniyorsa, bana, 'Bak evladım, Fransızlar'ın jetonu hep geç düşmüştür. Edebiyatta, resimde, mimaride, müzikte, felsefede, hepsinde geç düşmüştür jetonları. Ancak, özgürlük gibi bir hastalıkları vardı, bu yüzden her yere, herkese açtılar ülkelerini. Her sanatçıya, her renge. Şimdi yalnız onlar jeton almadan konuşuyorlar her ülkeyle, her sanatçıyla, her sanatla' dedi.

Evet, bu konuşmalardan sonra çok kültürlü bir adam diyebilirim, ona ve artık çocuklara hikâyeler anlatırken daha dikkatli olup, eğer adam beni dinliyorsa,

bilgi, tarih yanlışlığı yapmamaya dikkat ediyorum.

Bir gün, 'Bu ruhsuz şehirde ne arıyorsun?' dedim. "Ben İstanbullu'yum" dedi. "Evladım, kaptanların karılarını..." durdu, dinlendi. Ondan hiç beklemediğim çirkinlikte devam etti: "Kaptanların karılarını kim s..., arkadaşları, başkaları. Sonunda vurdum karımı. Sağmalcılar cezaevine girdiğim gün dilekçe verdim: Bu şehirden uzaklaştırın beni."

* * *

O büyük yolculuklardan acıyla dönmüştü, ben ise henüz tek bir rüyaya girememiştim. Niçin coşkun ruhumun tantanasını bir çırpıda boğuvermişti, arkadaşının cenazesine katılmıyor, hem de hela önünden ayrılmıyor.

Düşündükçe insan, ruhu kirpi gibi oluyor. Yıllar geçti, bir daha görmedim. Ta ki... Beş-altı yıl sonra sanırım, boşanma davası var. Aceleyle bir tuvalet aradım, bulamadım. Bir caminin tuvaletine girdim. Çıkışta, merdivenin altında, derme çatma bir berber dükkanı gördüm, bir sandalye ancak sığıyor. Aceleyle traş olmalıydım. Koltuğa oturdum. Minik barakanın camları büyük yolculukların resimleriyle süslüydü.

'Beni tanıdınız mı?' dedim... 'Evet, tanıdım. Neler yapıyorsunuz?' dedi...

Sonra, 'Bu aceleyle nereye?' dedi. 'Boşanma davasına!' dedim...

'Ne iştir?' dedi.

Nasıl bir ayrıntı anlatılır, bilmem, sadece: 'Sizinkinin bir benzeri' dedim...

Kazınmış kelleli çocuklar

Genet mi söylemişti: Hitler tüm Alman gençleriyle sevişmek istiyordu. Bunun imkansız olduğunu anlayınca, hepsini ölüme gönderdi. Tümünü öldürmek de onlara sahip olmanın bir başka yoluydu.

Ülkemiz dünyanın en çok çalışan ulusu. Beş yaşında başlıyorlar çalışmaya. Çocuklar kiralık.. Çocuklar satılık. Çocuklar ev geçindiriyor. Çocuklar ülkeyi geçindiriyor. *Leman* dergisi ülkenin en çok satan dergisi, ağırlıklı kitlesi gençler, pop müziği tümüyle gençler tüketiyor.

Anadolu cezaevlerinde masallardaki gibi elma çalan, ekmek çalan çocuklarla dolu sübyan koğuşları. Nüfusun önü alnamıyor. Estetik sanat ucuzluyor, hemen her şey popülistleşiyor. Çünkü geçim için son bir çare var: Aileler çok çocuklu aile şirketleri kuruyor. Lokantacılar, kebabçılar, turistik oteller, stad tribünleri, kahvehaneler, milyonlarcasını beleşe bulmuşlar.

Konfeksiyoncularımız, dünyayla yarışıyoruz diye

tafra satıyorlar. Pamuk tarlalarından atelyeye minik çocuklar ordusu kaldırıyor bu ağır yükü. PKK dünyanın en büyük örgütüyüm diye tafra satıyor. Yakalananlar, “Bitmeyen bir kaynağımız var” diyor. Küçük çocukların sonu gelmiyor. Türkçü, nurcu, İslamcı ağbiler, Kur’an kursları, imam hatipleri, yurtları ağzına kadar taşınca “Anadolu’nun bağrından geliyorlar, bereketli topraklar” manevi hazdan deliye dönüyorlar. İdeolojiler, fikirler, müzik, spor, sanat, mizah, terör, küçük imalat, büyük ihracat, hepsi aynı pazara oturmuş. Manzaralarımız: Kazınmış kelleli çocuklar.

Kelepere kazınmış kelleli çocuk satıyoruz. Savaşı da, sanatı da onlar üzerine inşa ediyoruz. Onların sırtından kazanıyoruz, onları pazarlıyoruz, onları kullanıyoruz.

Siyaset-politika-ekonomi-sanat, bu bataklığa gömülmüş. Çocuklar bu denizde boğuluyor. İncecik bilekleri çatırdatarak.

Şimdi ben, burada yazıyorum, o, hayatın içinde, sanayide, kaportacıda çalışıyor. Kelimelerle boğulmakta olan o çocuğa bir tahta parçası uzatabilir miyiz? Yoksa hayat dersi mi verelim: “Çırpınarak kendi kendini kurtarsın”.

On-onbeş dakika karşılaştık o çocukla, arkadaşımın arabasının işi bitti, ayrıldık. Deniz aygırlarının ortasında kirli yüzlü bir çocuk. Yanı başında pala, kılıç tutar gibi levye tutan manda gibi adamlar. Ortalarında, pis suların içinde koşuşturan kara yüzlü çocuklar.

Hani, yazarız, inceyiz, hani. Çocuğa yaklaşıp gemici Sinbat öyküsü mü anlatsam, uzak adaların öykülerini mi?

Uzak adalara gitme şansı olmayan çocuklara gemici Sinbat'ı anlatmak, verem gibi bir şey. Uzak adaları dinledikçe feryatlar daha da korkunç yükselecek. Kim dayanabilir? En iyisi anlatmamak. Ne acımasız bir şey, yazmak.

Ey ülkemin yazarları, siz kaç tane ateş tanırırsınız? Güneş ateşi, yürek ateşi, cehennem ateşi, odun ateşi, napalm ateşi, aşk ateşi, Allah ateşi.

Çocuk ateşler içinde. Ön takımların içinde kaybolmuş. Konuşmak istiyorum onunla. Girecek tek bir giriş kapısı yok. Hangi ateşin içinden girilir...

İşte yedim, yuttum kitapları. Söyle bakalım, nasıl konuşulur bu çocukla? Arabanın ön takımlarında kaybolmuşlar, elinde ateşten bir boru. Uzaktan izliyorum gözlerini. Napolyon üzümü gibi kara, iri. Beni farkedince kısılıyor gözleri, üzüm kurusu gibi kırışık, küçük.

Pis elbiseler içinde izlenmesinden sıkılıp kaçıyor, kupkuru bir böcek gibi. Tanımadığı bir insanın duruşundan, bakışından, giyiminden sıkılıyor mu? Şöyle bir etrafa bakıyorum şaşılacak genişlikte patronu, löp löp pide yiyor. Sığır iriliğinde bir balığa benziyor. Çocuğun gölgesine tünemiş. O da görüyor çocuğu izlediğimi. Korkuya kapılıyorum.

Ya patron gelir: "Ne lan bu gölge" diye çocuğu döverse. İçimden cevabı hazırlıyorum: "Gölge çocuğun suçu değil!" Ne artistik kelime endişeleri. Endişe ateşi basıyor. Müthiş bir korkuya kapılıyorum. Ben nerdeyim: Anlamsız süslü kelimelerin bataklığındaki endişelerde.

Gideyim burdan. Hiç önemsiz bir karasinek gibi uçup gideyim.

İçimden korkunç bir çığlık havalanıyor: Sıvışıp gidersin, ya bu çocuk. Ayağa kalkınca, iğrenç uzunlukta yılan gibi kendi gölgesi görüyorum. Çamurdan sokağa ilişti gözüm. Bir sürü kara yılan motor yağ lekelerinin içinde.

Giderim burdan ve birkaç saat içinde katlanırım. Ama, erkek gibi söyle nedir bu üzüntü? Çözebiliyor musun? Çözemiyorum. O halde?

O halde, sen sadece yazarsın. Gidip ıssız adamda yaşamalıyım. Asla dışarı çıkmamalıyım. İssız adada gölgesi olmayan kelimelerle yazarsın. Geçinir, gidersin. En iyisi, mağaranda saklanmak. Kara bir kayaya sırtımı verip, gölgesi olmayan taşın üstünde kuluçkaya yatarım, gölgesi olmayan binlerce süslü kelimeye.

Ya da kendimi öyle kaybetsem ki, ayaklarım dolaşsa. Yürümeyi şaşırısam. Mağaranın deliğini, ülkenin deliğini kaybetsem. Ya da kuştan, böcekten, çiçekten, hikâyeler bulsam.

Bir gönül sarhoşluğu bulsam. Onyediy yaşında ayva göğüslü kızlara satıversem. Cici, yumuşak, içli kelimeler bulsam. Sert, fütursuz, keskin bu dili kopartsam kökünde. Kaynarsam, kendime kaynarım, bir nazlı yar bulur oynarım.

Mağaramda, bu ölüm gibi yalnızlıkta, ölürsem. Ölürsem, dünya kime kalır?

Çocuğun kapkara vücudu. Çaputlaşmış giysilerin altında kar beyaz bir yer görüyorum. Boynunun altı. Bir orası kalmış.

Ah, ben ölürsem, oraları kim öper?

Boynunun altından, hoş, sıcak kokulu ter akıyor. Ter sızarak boynundan aşağı iniyor. Yağ karasının üstünde

belli belirsiz bir yol açılıyor. Uzun ince bir leke göğsüne doğru sızıyor.

Ter damlası çizgi gibi bir yarığa açılıyor. Kendine korkuyla bir yatak arıyor. Öyle yavaş akıyor ki, gün bitimi, mesai sonu, belki iner göğsüne.

Öyle güzel giysi ki. Zengin gösteriyor. Boynunda en şık takısı çocuğun.

Hangi hikâyeyi anlatsam, böyle kolyem olmayacak.

Hiç sokağa çıkmayan çocukların boynundan, dünyanın en büyük sokaklarına açılan devlerin ülkesinden bir sokak.

Seni vefasız sokak. Hem ömre bedelsin, hem öyle kanlı bir dünyanın içine akıyorsun ki, insan küçük bir yürüyüşten korkuyor...

* * *

Çocuğa hiçbir şey söylemedim. Yanıma da çağırma-
dım. Sanki bütün hikâyemi baştan sona dinlemiş. Her
şeyi biliyormuş gibi. Patronu gözden kaybolur kaybol-
maz yanıma geldi. Durduk yere, bana:

– Ağbi, sen üzülme, ben askerden sonra Avustral-
ya'ya gideceğim.

Yüreğime hançer soktu. Şaşkınlığımı gizleyemedim.
Elindeki ateş hortumu. Kar gibi eritti beni. Kendimi
toparlayıp:

– Nasıl gideceksin? dedim.

– Yengemin ağbisi orada çalışıyor, dedi.

– Orası ne kadar uzak biliyor musun?

– Biliyorum, uçakla bir günmüş, dedi.

Kolundan tuttum. Kapkara yüzü. Sevimli, çirkince.
Kemik yığını. Kolunun içinden istesem, kınından kılı-

cı çeker gibi kol kemiğini çekebilirim. Ayakları, sanki tutuşmuş da, sonra suyla söndürmüşler. Ensesi kurutulmuş balık derisi. Etrafta sidik ve yağ kokusu kol geziyor.

– Ağbi sen hangi takımı tutuyorsun? dedi.

– Trabzonspor'u.

– Bir Fener'i yenemediniz?

– Futbolun adaleti yok, ne yapalım dedim. İçimden, neyin adaleti var ki...

Bir dahaki sefere, kesin yeneceğiz.

– Ne zaman yeneceğiz ağbi... dedi.

– Gelecek yıllarda, hayat uzun...

– İyi de ağbi, o zaman ben Avustralya'da olacağım.

Sesler ve tekerlekler

Kamil 11 yaşında. Tekerlekli sandalyede doğdu, orda büyüyor. Kendisi gibi külüstür tekerlekli 7-8 çocuğun liderliğini yapıyor. Sözlükteki adları: Acuze. Bir de ucube. Hastanenin koridorlarında önünüzden mavi ekspres gibi geçerler. Masal bitimi başhemşire, doktorlar gittiğinde hastane onların kuşatmasına ve egemenliğine girer. Her tarafı dökülen arabalarıyla, zincirlerinden boşanıp koridorlara, asansörlere hücum ederler. Yemekhaneye, bahçeye, kalorifer dairesine ve muhtemelen dikiz için merdiven altına sıralanırlar.

Şaşırmayın, uçurtma çıtası bilekleriyle demirden sandalyeleri tüy gibi hafif, basketçi gibi kullanırlar. Şaşırmayın, ayak, bilek, kalça, omurga kemikleri birkaç parça eksik olduğu halde boyunları bükük değildir. Şaşırmayın, bunların hepsi bacaksız. Yine de lakabı, "Topal" olanlar var. Sünnetçi fazla kestiği için.

Kaburgaları ekmek kabuğu gibidir. Banyoda yıkanır-

ken vidalarını çıkartıp, parçalarını bir kenara koyarlar. Bir ekmeğin içi kalır geriye.

Ekmek kabuklarına üzölmeyin. Bir Nuh Tufanı daha olsa ağır hantal bedenlerimiz sulara gömölür, ekmek kabukları su üstünde kalır, sörf bile yapabilirler.

Hastane idareciliğine çok acemi idim. Acemi idareci şefkatini tasarrufla kullanamaz, bol keseden hissettirir. Acemi idareci, eğlenceli, dünya tatlısı mimiklerle konuşur, mide bulandırır. Acemi idareci küçük sürprizler, ani şakalarla, canayakınlıklarla kendini ele verir, yani karşısındakine ufak-tefeklik muamelesi yapar. Onlar da başına çıkar.

Onları susturmanın, kumanda etmenin imkanı yoktur. Tehditleriniz şunlardır: Başhemşireye söylerim. Asansörleri kilitlerim, servisinizden çıkamazsınız. Bahçeye çıkartmam. Ve en büyük tehdit: Gece dışarı telefon ettirmem.

Başhemşirenin gözünde ise onlar birer cani anarşist. Yokedici bir anarşist. Hastane yönetimini bombalayan, düzeni-temizliğı allak bullak eden şeytanlar. Her hafta başhekim karşısında ağlayan başhemşire görüntüsüne alışmalısınız: 'Efendim, bu şeytanların tedavisini kesip hemen gönderelim, hiçbiri sözümü tutmuyor..'

Çocukların öyle duru gözleri var ki, ruhunuz tutuşur. Tutunacak bir dalları yoktur. Bu yüzden ormanlarına deli derler. Yağmur yağdığında anneler patates kızartıyor sanırlar. Patates kızartıldığında yağmur yağıyor sanırlar. Kime sarılsalar zehir zemberek, zaten uydukları yere kapıcılar yılan yatağı derlerdi. Çok kullanılmış gümüşten yanakları. Birazcık neşe vermeyin, hiçbir tehditinize inanmazlar. Başlarına çıkacak o

kadar az insan var ki, bu yüzden dağları dokunsan patlayacak gibidir. Öyle incelikli kaprisleri, öyle çarpıcı şeytanlıkları var ki, sırf adam seçmek için, hemşirenin suladığı saksıyı devirir, hemşirenin çocuğunun üstüne atarlar.

Hemşirenin çocuğuna bir bozukluk mutlaka yaparlar. Hemşirenin çocuğuna sahip çıkarsan, seni adam yerine koymazlar. Paçayı kurtarmak için: Çocuklar bırakın bu salakla uğraşmayı, diyeceksin.

İşte böyle, bedenleri, sakat sağlıkları yerinde çocuklar, ruhları sakat bedenleri sağlam insanları böyle ayırt ederler.

Asla kendilerini acındırmazlar. Sizden bir izni dilerken değil, tehditle ya da çok sulu yaramazlıklarla talep ederler, en çok da böyle talep ederler.

Servis hemşiresinin ise tek bir kumanda yöntemi vardır, çok hayalci, çok ütöpik bir yöntem. Sezon sonunda kupa maçına götürmek. Altı ay bu vaadle disipline edildikleri tarafımdan gözlenmiştir.

Dilbilgisi biz, şimdilik vücut parçaları düz-tam insanlar içindir. Çeyrek çocuklar için, bacakları kalçalarına vidalanmış iki kibrit çöpü sallanan çocuklar için Türkçe'nin, telaffuzun anlamı yoktur.

Anne karnında beş aylık bebekler sesleri nasıl duyarsa, öyle duyarlar. Sesin, konuşmanın, frekans rengini çözerler. Gerisiyle ilgilenmezler. Onlar için tek bir terapi yöntemi vardır. Cıvı cıvı sesler. Eğer bu seslerin düzenini anlayamazsanız, altı-yedi yaşındaki tekerlekli çocukların yüzlerde bozuk davranışına muhatap olursunuz, onlara cani bir Sırlı gibi davranmaya başlarsınız.

Odanızda dinlenip, kitap okuyorsunuz. Kamil, çete-
siyle kapının iki kanadını çarparak hurra odanıza do-
luşurlar. Kuralsız, gürültüyle, izinsiz. Onları mutlu et-
mek istiyorsan:

– Lan, ..mına koduğumun çocukları, ne arıyorsunuz
burda ibneler? Görmüyor musunuz, kitap okuyoruz.
Sizin gibi dilenci mi olacağım. Kitap okuyorum ki, sizi
de bu pislikten kurtaralım, diye bağıracaksın.

Kamil, bunun, 'hoşgeldiniz canım efendim, ben de
zaten sıkıntıdan pathyordum' anlamına geldiğini bilir:
'Hasiktir lan, okudun-okudun buraya memur oldun,
bir başhemsşireye sözün geçmiyor, daha ne boka oku-
yorsun, doktor karıları tavlama istiyorsan, kapıya
BMV çekeceksin' diye karşılık verecektir.

İçlerinde en küçükleri Recep. Yüz rengi helva kıva-
mında kavrulmuş un gibi. Bir de üstüne ön dişleri dö-
külmüş. Recep Kamiller'den farklı, onun dışarda bir
evi var. Bu yüzden sesleri-renkleri karıştırır. Küfür
duydukça korkuyla sıkılır: 'Gidelim Kamil, müdür bizi
istemiyor' diye sızılı konuşur. Kamil de, 'Sen git lan
o.ospu çocuğu, biz kalacağız' diye karşılık verir.

Recep sözlere çok alınır, çünkü onun ortakulağında-
ki kaslar, Kamiller'de olduğu gibi aletli jimnastik usta-
sı değildir. Onun ortakulağındaki kaslar kelimelere şif-
relidir. Parlak sesler istediği kadar küfür taşıyın, Kamil
gibiler güfteyle değil, besteyle yaşarlar.

Çünkü bu çocukları mutlu edebilecek güfte yazıl-
mamıştır. Güftelerin hepsi ya yasaklar ya da acımalar
üzerine kurulmuştur. Güfteler, gönül okşayıcı, şefkat-
li, şerefsiz ve Tanrı'nın adaletsizliğine ayarlı olduğu
için, siz de inanmazsınız. En yatıştırıcı, umutlu keli-

meler söyleseniz de itiraf edin, kelimelerin ses tonlarındaki ıstırap ve tedirginliği.

Dini güfteler sıkıcıdır, baygınlık verir. Hep daha beter hastaların durumunu az beter hastalara anlatmaya yarar. Bu geleneksel numaraları boş verin, hayat için gerçek bir şey yapın. Çünkü, sesleri-yüzleri renkleriyle tanıyan bu çocukların zihinsel uyanıklığı deha düzeyindedir. En büyük dehaların müzisyenlerden çıkması boşuna mı?

Velhasıl boş sözlerle oyalanmayalım. İşte Kamil muzurluktan kirpikleri yanmış, burnunun üstünde derin bir diş izi. Tırnakları ağzına kadar kir dolu.

Gecenin vakti, hayata dair tek bir ses yok, Kamil odama geldi, telefon için. Recep ameliyattan çok korkuyordu. İlk defa ameliyat olacaktı. Kamil ise ameliyathanenin tornalarına, testerelerine, çekiçlerine alışık. Ameliyatlarda en çok da testere, vida kullanılır. Bugün ameliyat olmuş. Şimdi servistedir... Santral ve servis hemşiresini ikna edip telefonu bağlattık. Kamil telefonun başına geçti

- Lan Recep, ne kadar kestiler? dedi.

- ...

- Lan senin boyun ne kadar, kolum kadar çıktı diyorsun...

- ...

- Hemşirenin sepeti nasıldı?

- ...

- Kestikleri kemikleri soksaydın lan sepete.

- ...

- Kalas yerinde mi oğlum, sen ondan haber ver, kalas yerinde mi?

- ...

- Sen taburcu ol gel, o kalası da ben keseceğim...

Bir müddet sonra Kamil telefonu kapadı. 'Kamil, insan sormaz mı, acıyor mu, ağrın var mı?' diye dedim. Kamil: 'Onun annesi var yanında, onun ameliyatı çok acır' dedi: 'Kamil, Kalas ne lan! İkide bir kalas diyorsun?' 'Ne kalası, serçe parmağım kadar ya var ya yok, ameliyat oldu, morali bozulmasın diye diyorum' dedi... Ve demir tekerlekli sandalyenin gıcirtısıyla çekip gitti.

Odamda yeniden yalnız kaldım. Dünya o kadar sessizdi ki, meleklerin sesleri duyuluyordu.

Devlet ve ihtiyar

Dünyanın neresinde olursa olsun, önemli mi? Savaş her yerde savaştır! İnsan her yerde insandır!

* * *

Anılardan büyük zorba var mıdır? Savaşın üstünden onyedi sene geçti. Öyle kahramanlıklar vardı ki, onyedi yıl orada çok rahat etti. Kahramanlıktan büyük bir manevi ideal var mıydı? Onyedi yıl efsanevi bir saygı gördü. Bunun karşılığında hayattan arındırdı onu. Arkadaşları, köprü, otoyolu, baraj, çiftlik, tefecilik.. Onun hiçbir şeyi yoktu. Özel teşebbüsten daha lanetli ne olabilir? Arkadaşları pervane gibi etrafında dönüyordu, onu aşacak ne olabilirdi? Yaşayan bir şehitti, gerçek hayatta, asla..

Yoksulluğu canına tak demiş oğlu, bir gün başı yerde, 'Baba, niçin bizim hiçbir şeyimiz yok?' dedi. Kibirli bir heykeldi. Hep aynı hikayeyi anlatıyordu. Kolların-

da ölmekte olan yaralı asker, son söz olarak, 'Komutanım, subaylar hırsız olur derdi babam, ama memleket için ölmeye geldi mi biz ölürüz, doğru komutanım!' demişti.

Savaş bütün ayrıntıları ezdi geçti. Ama bu söz.

Bu söz ona şövalye bir ahlak hediye etti. Yoksullar, güçsüzlerle, parasız askerlerle, bir kez olsun bir kahvede oturmadı, ellerini sıkmadı, birlikte yemek yemedi. Ama, varını, yoğunu, yüreğini, onlara vermek için çırpınıp durdu.

Arkadaşlarından da nefret etmedi. İşin doğrusu onları hiçbir zaman sevmedi. Halkın malını çalan insanlarla bir masada oturdu, ama esprilerine gülmedi. Hesabını bir kez olsun ödetmedi. Şatafatlı devletlerine katılmadı.

Derin bir iradeye sahipti. Yeterince manevi hazzı tatmıştı. Hiç kimseye, beş kuruşa ihtiyacı yoktu.

* * *

Emekliliği yaklaşıyor, çevresi küçülüyor, şerefle taşıdığı ismi mezara götürmeye hazırlanıyordu. Bir ömürden tek bir tel kalmıştı yüreğinde: oğlu. Bu tek tel'in mızrabı 'anılar'dı. Oğluna hep bu sazı çaldı: 'Amerikalılar aya gider ama savaşamaz, batılılar televizyonu icad eder, ama yürekli değildir!'

Mızrabın ağıtları da vardı, 'Bu topraklar sıtmayla kavrulurdu, çocukların karınları şişer, öldü, ekinleri çekirge sürüleri basardı, yoksulluk dünyanın en acımasız ordusuydu.

Öyle tatlıydı ki bu sözler. Hayatın güzel meyveleri onlarda gizliydi. Öyle sıcacık yayılıyorlar, kandırıyor-

lardı ki vücudumuzu, bin defa dünyaya gelsek aynı sözlerin yüreğinde doğardık.

* * *

İnsanların akan kanı, inleyen çığlıkları durmadı, ülkesi, yeniden uzun, yorucu bir savaşa girdi. Yeni üstün insanlar! Yeni erdemler! Yeni manevi değerler savaşçı kıyafeti giyip, bir varolma-yokolma kavgası verip yüzlerce askerin anılarını yeniden yazmaya gelmişti.

İnanılmaz bir hızla, televizyonlar, gazeteler, genç subayların savaşçılıklarını anlatmaya koyuldu. Hiyerarşinin doruk noktasında çok yalnızdı. Şimdi doruklara, başkalarının çıkabileceği merdivenler kuruluyordu. Savaş, biraz da böyle bir şeydi.

Onurla kazandığı, gururla yaşadığı, ölümsüzlük duygusuyla tarih oynuyor mu? Kahramanlığıyla dolu anıları toplumun hafızasında seraba dönüyordu. Yılda bir kez kutlamalar, bir-iki siyasi liderin açıklamaları, hepsi bu. Ülke, yeni savaşın heyecanlarıyla çalkalanıyordu. Anılarına sarıldığında, göklere yükselen kanatlı duygular atından düşüyor, korkuya kapılıyordu. Canlı canlı yaşanan bu savaş ülkeyi sarmıştı. Bir günde verilen kayıplar, alınan esirler, anılarındaki savaşın bütün cephelerindekinden kat kat büyüktü. Dayanılmaz bir haldi bu. Yalnızlığı çağrıştıran geride kalmışlığa alışık değildi. Ün, şeref, gün gelip de hükmünü buhar olup kaybedeceğini düşünmemişti. Dışarda yaşanan savaş anılarını katleden canavara dönüşüyordu. Modern dünya biraz da böyle bir şeydir, gündelik hayat, eskilerini yer, tüketir.

Ruhunun derinliklerinde iman ve sadakatle gördüğü savaşın heyecanını, Tıp Fakültesinde yaralı askerlerin tedavisiyle uğraşan oğlunun heyecanı ile alevlendirmeye çalışıyordu. Akşamları, oğlunun ders notlarını temize çekiyor, yaralı askerlerinin anılarına, kendi anılarını katmaya çalışıyordu. Askerlerin mayınlarında, kolları, bacakları parçalanıyordu. Oğlunun, kol ve bacak kemiklerine, ders çalışması için çok daha ihtiyacı vardı. Yoksulluk, oğlunun her akşam eve taşıdığı yaralı askerlerin trajedilerine karışıyordu.

Savaş, onun içinde çoktan dibe çökmüştü, savaşı bu yüzden duru bir göl sakinliğiyle tasvir ediyordu. Oysa oğlu, tir tir titriyordu, bütün duyguları bataklıkta dönüşüyordu, köklü bir sarsıntıdan geçiyordu. Yorgundu.

Parçalanmış kafataslarıyla günboyu uğraşan oğlu, bir akşam üstü bitkin vaziyette eve döndü. Babasına, 'subayların yan gelip' yattığını söyledi.

Babası, soluk soluğa ayağa fırladı: 'Asker, şunun şurası üç günlük askerdir, gelir, yapar ve gider. Subay, kırk yılın kırk yılı da burdadır, cephe!'

Ne kadar tehlikeli konuştuğunu bilmiyordu. 'Cephe de bir gün, esir aldığı düşman askerlerinin tümünü topluca gömdürdüm. Ama içlerinde, uzunboylu, sarışın bir düşman subayı vardı. Subaya, özel ve derin bir mezar kazdırdım..'

Muzaffer bir komutanlığı yeniden ele geçirmişti. 'Ben cepheleyken..' diye yeniden devam edecekti ki

oğlu bir imha savaşı başlattı. ‘Aman baba, başlama yine.. Arkadaşların senin, cephede korkudan uğuk çıkarttığını söyleyip duruyor!’..

– Hangi arkadaşlar, soyguncu uę kağıtılar mı?

Oğlu savaşı çoktan bitirmişti: ‘Soyguncu dediğin o adamlar, aralarında para toplayıp Şehit askerlerinin ailelerine bağışlıyorlar!’

* * *

– Burda ne arıyorsun beyim?

Etrafta sık sık defineciler görünüyordu. Kyller fazlasıyla dikkatliydi. Onyediyıl önce bu topraklarda savaştığını, adını söyledi. Köyün kahvesinde kendisini bekleyen bir başçavuş, iki asker olacaktı. Valiyle, komutanla görüşmek için izin almıştı.

Binlerce iek içinde bahçeler, vadi karşıda yemyeşil. Kıvrılarak tepeye çıkan yolun bir yerinde ayağını top-rağa vurup, ‘İşte tam burda, tam da burada motor arızalandı!’ dedi. Bir müddet gittikten sonra geriye dönüp ‘İşte orda, tam da orda motor arızalandı!’

Etrafına bakınıp, tanıdık bir imenlik, kayalık, fundalık aradı. Can çekişen anılarına başka ne kalp masajı yapabilir? ‘Bu ağaç burda yoktu, aşağıdaki düzlük, hayır öyle değildi!’.. Ev, tam tepede, orda, beyaza boyamışlar.

Evi görür görmez, derin uykudaki anıları alevlendi: ‘Ateş durdu komutanım, ateş durdu!’, ‘ok dikkatli olun, yerden yaklaşın, emin olmadan baskın yapmayın.’

Nihayet tanıdık çalılıklar gördü. Onlar da bir ‘gaziydi’, kendi kendine ‘Otur Şöyle’ dedi, bin yıllık dost gibi yanıbaşlarına oturdu. Vadi, karşıda, cennetten bir k-

şe. Sonsuzluğa kadar burada kalabilirdi. Etrafında, 'Her şey deðişti, dünya ne kadar deðişti!' diyeceği bir arkadaş aradı.

Savaşta taktığı gözlüğünü elleri ile yokladı iç cebinde. Onlarca köy bastığı, yüzlerce düşman öldürdüğü, tanklar, bombalar uydurmadı. Bütün savaş, bu köşede, o beyaz badanalı evin içinde geçmişti.

* * *

– Çıkın, çıkın hepiniz çıkın!

Altı düşman askeri. Bir de uzun boylu, çok yakışıklı bir düşman subayı. Subayın cüzdanından da sevgilisiyle plajda sarmaş dolaş bir resmi çıktı.

Subay ağlamıyordu, ama yine de 'Ağlamanın sırası değil' diye bağırdı. Ne ilişkisi varsa, şimdi hatırlarken bıyık altından gülüyor, subaya 'Dini tören ister misiniz?' diye sordu. Düşman subayı çok, çok uzun boyluydu. Anılarından dini töreni çoktan defetmişti, ama subayın uzun boyuna, bir uzun boy da kendi katmıştı.

Köyde iki gün kaldı. Mezarı bulabilmek için dört ayrı çukur kazdı. Son düşman subayını uzun kemiklerinden tanıdı. Köylünün yardımıyla kemikleri kireçle kaynatıp temizledi. Bir torbaya doldurdu.

Anatomi dersi için oğluna götürdü. Oğlu, sözümona bir 'sağol'la torbayı aldı, uzun kemikleri, kol, bacak, kafatası ve kaburga ayıkladı. Yüzlerce küçük kemiği torbada bıraktı. Oğlu, 'Şimdi ben bu kemikleri verniklerim, baba!' dedi.

Babası torbayı inceledi, bir sürü irili ufaklı kemik 'Bunları da alsan' dedi. Oğlu 'Onlar bir işime yaramaz baba!' dedi.

* * *

Aradan aylar geçti. Oğluyla arasındaki soğukluk, buzlandı, daha da derine gömüldü. Gömüldüğü yerden babası bir daha çıkamadı, bunak bir ihtiyarın hırılıtları geliyordu artık. Ne zaman televizyonda, şehit askerler için yardım çağrısı yapılırsa, yüzüne sitemkar bir telaş geliyor, 'Oğlum şu kemikleri de vernikleylim, belki kullanırsın!' Bu böyle yıllarca devam etti.

* * *

Hepimiz anıların bunakları, kurbanları değil miyiz? Çünkü onları, çok ilişkisiz yerlerde, çok ilişkisiz zamanlarda anlatırız. Yani hayata!

Denizin kulağı

İlkokulda, ağır ruhlu, kamyon kafalı müdürümüz bütün okulu bahçeye toplayıp bağırdı. “23 Nisan’a katılmak mecburi, herkes katılacak!”. Bomba gibi düştü bu kara haber. Çörek suratlı bayan öğretmen devam etti: “Çocuklar, siyah önlükle katılmak yasak, herkes kıyafetli olacak.” Muhtarın oğlu Hasan’la korkudan ayaklarımızın bağı çözüldü, kıyafete parayı nerden bulacağız.

Hasan: “Üzülme oğul, bunların parası var ama, hiçbiri yüzme bilmiyor.”

Hasan’ın bu bir şeye benzemeyen benzetmelerini biri duyacak diye daha çok utanırdım. Ağlayacak gibi olurum. Yağmur bastırır. Hasan görmesin ağladığımı. Upuzun boyu vardı Hasan’ın, alır kaçıtır beni.

Adına okul aile birliği denilen sigara böreği gibi parmakları olan bir yığın kadın toplantı üstüne toplantı yaptı, gücü yetmeyenlere yardım kararı alındı. Tekrar okul bahçesinde toplandık. Kuaförde saçları sefertası şeklinde

yapılmış bir kadın, bizim kale direği olarak kullandığımız delikli taşın üstüne çıkıp bağırdı: “Çocuklar, içinizde gücü yetmeyenler varsa öne çıksın”. İçlerinde Rus generallerine benzeyen bir kadın, acaba biri var mı diye sıraların içine sızdı. Bir eliyle galeyanı bastırır gibi uğultuyu dindirmeye çalışıyor, makas ağzı gibi boyanmış gözleriyle üstümüzden başımızdan maddi gücümüzü çıkartmaya çalışıyor. Koca okulun önünde paramız olmadığını söyleyemedik. Utancımızdan yüzümüzü yağlı bir ter bastı.

– Ne bok yiyeceğiz Hasan!

– Sen üzülme oğul, bunların parası var da ne olmuş, hiçbiri poker bilmiyor!

Ağlayacak gibi oldum, Allah’tan yağmur bastırdı. Paramız olmadığını söyleyemedik, ailelerimize de haber vermedik. Gün geçtikçe kendisinden gizlendiğimiz müdürümüzün elleri kesere benzemeye başladı. Öyle bir gün geldi ki, kaçamazdık, kısıvrak müdürün odasına götürüldük. Artık kıyafet yapılsa bile yetişmeyecekti. Okulun şerefini on paralık ediyorduk. Müdür, bulgurun taşı dişini kırmış gibi parmaklarıyla dişini tuttu, salladı, aynı eliyle iki tokat yerleştirdi. Tekmeler sırtımıza değil, omuzlarımıza bindi.

Hasan: –Sen üzülme oğul, babamın Tekel Bakanı İhsan Birinci’yle çekilmiş fotoğrafı var.

Müdür, pencereden bağırdı: “Hiçbir yere gidemezsiniz, 23 Nisan’da burda olacaksınız, siyah önlüklerinizle”. 23 Nisan gelip çattı, okulun önünde renkli bez parçalarına sarılmış, sarı, kırmızı arılar, kelebekler, tilkiler. Çocuklar hayvan olunca, hepsi hayvan dilince eğleniyor, vız, pııır. Hasan’la bir kenardan mahzun seyrediyoruz.

– Keşke biz de kıyafet yaptırırsaydık Hasan!

– Sen üzülme oğlum, Milli Eğitim Müdürü bizim mahallede oturuyor.

Zırıl zırıl ağlamaklı bir titreme tutar beni. Allah'tan yağmur bastırdı. Zındık suratlı müdür, yanında helva suratlı birkaç öğretmen, çörek-börek tepsisi gibi okul aile birliğinin bilmiş kadınları bahçenin bir kenarında yanımıza geldiler. Uzaktan üstümüze başımıza bakıp konsültasyon yapıyorlar. Korkudan donumuza işeyecek gibi olduk. “Hadi yavrums, siz gidebilirsiniz, bugün izinlisiniz”. İki tahta kurusu sessizliğiyle bahçeden ayrıldık.

– Hasan, rezil olduk oğlum.

– Sen üzülme oğlum, arı olmuşlar da ne olmuş, maç yapsak, hepsini yeneriz.

Sokağa çıkınca, koca ve bomboş günün sevinciyle koşmaya başladık. Tüm şehir meydanda toplanıyor. As Sineması'nda Yılmaz Köksal'ın *Hoş Memo* filmi oynuyor. Sinemada bizden başka kimse yok. Başrollerde çürük bakla suratlı Yılmaz Köksal. Bir kayanın üstüne çıkmış, dağ parçası kötü adamların karınlarına tekmeleler fırlatıyor. İki çürük bakla suratla sinemayı terkettik. Kalaycının önünde, ayak pedalıyla körüklü kömür ateşinin harlandıran kalaycının eriyip sonra birden katileşen kalaylarını seyrettik. Kalaycı: “Okuyun, adam olun, çektiğime bakın” dedi. Hasan'la göz göze gelip kaskatı kesildik. Hasan: “Siktiret kalay işini, ben bilar-do salonu açacağım.”

Bulantılı bir tatsızlık çöktü üstümüze. Hasan, dallardaki kelebeklere küstüğünü söyleyen yorgun ve zayıf sesiyle: “Görüyorsun oğlum, buralarda yapamıyoruz, gemiyle kaçalım!..”

Boş sahilde turlayıp limanda gemi aradık, ufukları

gözledik. Hoş bir sis bastı. Çıplak ayakla denize indik. Hasan, kulağını denize dayadı. Bembeyaz dalga sürüleri ayaklarına çarptı, “çın çın” sesler duyuyorum diye bağırdı. Bir dalga Hasan’ı yıktı. Elinden tutmak için koştum, tuzlu suyla yıkandık. Buz gibi suların içinde birden bir keyif geldi, şakalaşmaya başladık. Kulaklarımızı suya dayadık, uğultunun içinde bir uğultu... Uğultunun içinde kaçak bir yolculuk neşesi düşledik.

Başımızı kaldırdığımızda, 23 Nisan’dan dönen arıların, eğlence olsun diye bizi seyrettiğini gördük. Müdür, dalgakıranın üstüne çıkmış, “Bu soğukta denize girilir mi, yarın okulda görüşürüz”... Hasan’la göz göze geldik, birden üşüdük. Hasan eline bir dal parçası geçirip akşama kadar yengeç avladı.

Pazar günleri şehir boşalır, stad kapısında toplanır. Dünyanın en güzel tablosu gişe önü kuyruklarındaki küçük yumruk kavgalarıdır. Üç biletle beş kişi de girer. Hasan, “sen üzülme oğlum, ben içeri girer, iple seni yukarı çekerim!”, kuyruktakilere ‘beni de al ağbi’ der, kendiliğinden akan kuyruğun içinde, kütük gibi ayı gibi adamların döt ve göbek arasına tost gibi sıkışıp ayaklarınız yerden kesilir. Kemikleriniz çürür, içeri sızmak uğruna sıkışıp kalırsın, korkudan ağlamaya başlarsın. Dünyanın en hüzünlü tablosu boşalmış gişe önlerinde uçuşan kâğıtlardır, stadın içinde korolar yükselir.

Hasan, ‘sen üzülme oğlum, seyredecek bir yer buluruz’. Telaşla maçı seyreden balkonlara çıkmayı deneriz, telaşla tutulmuş ağaçlara çıkmayı denersin, üsttekiler dal tartmasın diye, tekmeyle seni indirir. Hasan, ağacın en üst dalına kral gibi kurulmuş adamın keyfi-

ne imrenip, ağacı sallamaya başladı. Adam, küfürler yağdırmaya başladı, kaçtık. Tek şansımız, stadın beşyüz metre gerisindeki Askeriye'nin tepesi. Maç uzaktan *Cine 5*'in şifreli yayını gibi. Arkamızda askeriyenin bando takımı prova yapıyor, komutan diğer günler istemediği için, cenaze marşı pazar günleri çalışılır, komutanın olmadığı gün. Hasan'la sırt sırta verimiz. Hasan cenaze bandosunu seyreder, ben her şeye rağmen maçı seyrederim. Cenaze marşı öyle duygulu ki, Hasan'ın ağladığını duydum. Hasan ayağa kalkıp, 'gidelim burdan, zaten ben bahriyeli olacağım!' Yağmur bastırır, saatlerce bir ağacın altında bekleriz. Yağmur bastırır daha ilerde bir tente ararız. Yağmur bastırır kahve önünde dikiliriz. Yağmur bastırır, deliler yağmur sularının içine uzanıp bacak bacak üstüne atar. Yağmur bastırır, delileri seyrederiz.

Yağmur bastırır çocukluğumuzu. Yağmur bastırır, balıkçı teknelerini otobüs camından seyredersin. Yağmur bastırır, büyümeye gideriz.

Ankara kupkuru bir şehir, ağlaşan herkes görür, bir gösteri sonrası üçbin kişiyle bir kapalı spor salonuna tıkıştırıldık, kendi kendime 'sen üzülme oğlum, bunların hiçbiri yüzme bilmiyor' diyorum, ağlasam herkes görür, jandarma, 'sen' dedi, 'sen, gel!'. Bir teneke dolusu sidik, bir kova, yarım teneke bok. 'Tut', dedi. Tenekenin tutacak demir teli avcumu kesti. Jandarma orada yığılmış kitaplardan birini parçalayıp elime verdi, ip kesmesin diye. Ağlamamak için direnen bu üçbin insandan, lapa lapa bok nasıl çıkar hepsi ikiniyor oysa. Çok sonra düşündüm, tenekeye sıçmaya, koyverenler geliyor. Kokuyu unuttum, elimde kitap parçala-

rı, koyverdim. Kitabın adı: *Zağra Müftüsü'nün Hatıraları*. Buradan kurtulur kurtulmaz bu kitabı bulacağım.

Bir daha yakalanırım korkusuyla memlekete geri kaçtım, ikinci gün üç tekerlekli bir araba, sokak aralarında kavun satmaya başladım. Bir elimde *Zağra Müftüsü'nün Hatıraları*. Balkan mezalimlerini anlatıyor, bizimkileri bir camiiye doldurup yakmışlar, yağlar bir dere gibi akmış. Ağlamadığım kadar ağladım. Ağlamalarımın utanıyorum. Yağmur bastırsın da istemiyorum, mal elimde kalacak, satamayacağım. Yokuşun başında traş olmuş, kravatlı, upuzun boyuyla Hasan'ı gördüm. Denizcilik Bankası'nda işe girmiş. Kavun işi nasıl gidiyor, dedi. Sırtıma vurdu, 'Sen üzülme ben seni bankaya alırım, güvenliğe adam alınacak', 'yarın bana uğra'. Uzaklaştı, yarın oldu, sahile indim. Kulağımı dayadım, bir uğultu. Uğultuyu dinledim, gemi ufukta göründü. Elimde kalan kavunları kayalar üstünde parçaladım. Kavun leşlerini gören çam yarması birkaç adam, 'utanmıyor musun sahili pisletmeye' diye üstüme çullandı, 'bir şey olmaz ağbi, bir yağmur bastırır şimdi, temizler'.. Adamlar beni dövmek için koştular, kayalıklara kaçtım. Sahilde beni bekliyorlar, çıksam, haşatımı çıkartacaklar. Kayaların dibine çömeldim. Koyverdim, gitti.

Gitti, dalgaların üstüne kaçak bir yolcu neşesiyle bindi. Çok geçmeden kendine sıkı bir arkadaş buldu, bir mısır koçanı, upuzun boylu mısır koçanı. Hiç ayrılmadılar, ama hiç. Benimkisi ağlayacak, dağılacak gibi oldu. 'Sen üzülme' dedi, mısır koçanı, 'benim babamın tekel bakanıyla çekilmiş fotoğrafı var!..

Sapık

Otobüs beni yıllar sonra, bir yılbaşı arefesinde, yağlı kafası, kuzu yutmuş göbeğiyle sürekli horuldayan bir adamın yanında Trabzın'a götürdü. Bir çocukluk arkadaşım "İmkanı yok bırakmam" deyip evlerine sürükledi. Evde yılbaşı telaşı. Burmalı baklavalar, su börekleri, halılar üstüne halılar serilmiş. Herkesin birbirine aldığı hediye paketleri. Kızlar, komşu kızlarıyla kuaföre gidiyor, terzilerden elbiseler geliyor. Hazır mısınız diye birbirlerine telefon ediyorlar. Apartman içi lokal gibi, herkes herkesin evine girip, çıkıyor. Çocukların her biri kuş cinsleri gibi giyinmiş, kafilelerle bir evden çıkıp diğerine giriyorlar. Evin lise sona giden çocuğu Okan: "Bu var ya, yazar, kitapları var" diye takdim ediyor, içi fıstık, üzüm dolu bir kâse tutturuyorlar elime. İçlerinden kuru yüzlü, sarı gözlü bir çocuk, dili beş karış: "Sen televizyona çıkmıyorsun, yazar olamazsın!" diye kesip attı. Burada herkes cana yakın. "Yazar-

ların televizyona çıkması gerekmez”, dedim “Olabilir!”, “Sen yazar olamazsın!...”

Ev halkı beni yere göğe koyamıyor, olup bitenleri bir biblo gibi kenardan izliyorum. Tüm akşamı namaz kılarak geçiren yaşlı teyze, geldi yanıma kuruldu: “Eee uşuğum, ne iş yapaysın?”, “Yazarım!”, “Parası var mıdur?”, “Yoktur!”, “Yoktur da ne boktur!”..

Ben de boktur, der, geçerdim, ama, o sarı gözlü çocuk bir açığı bulmak için beni izliyor, yazarlığın çok onurlu bir meslek olduğunu anlatmaya koyuldum. “Senin anlayacağın teyze, öğretmenlik gibi bir meslektir” dedim, Teyze: “Olabilir!”...

* * *

Teyzeyi ikna edemedim, pis bir yorgunluk çöktü üstüme. Ancak Okan konuşmalarımın manyetik etkisine girdi. Yeni ve büyük bir ülke bulmuş gibi, ayağa fırlayıp: “Ben yazar olacağım, ben de sanatçı olacağım” diye bağırmaya başladı. Evin içine fare düşmüş gibi bi panik. Evin hanımının beti benzi attı, önce benimle kaş göz, sonra özel konuştu: “Bir yıldır perişanız, mühendislik yazsın istiyoruz, siz güzel konuşuyorsunuz, ne olur ikna edin şunu!”.. Çocuğu yanıma alıp yazarlığın ne boktan bir meslek olduğunu anlatmaya koyuldum, ancak çocuk, nasıl bir cümle kursam, içinden dünyanın en güzel kuşları uçuyormuş gibi sürprizli ve tatlı bir hayranlıkla dinliyor. “Bak Okan, aç kalırsın!”, Okan: “Olabilir!”..

Biraz sonra arkadaşım (babası) geldi, faciadan haberdar edildi. Beni özel odaya o da çekti: “Neler çektiğimizi bilemezsin, kafasını böyle şeylere takmasın,

şimdi kafasına takarsa...". Çocuğu tekrar yanıma aldım. Çok kederli bir düşünceyle: "Bak Okan, çok acımasız bir meslek, hiç utanmadan en ince duygularını yazacaksın, belki insanlar sana sapık diyecek, manyak diyecek!", Okan: "Olabilir!"

Kan-ter içinde kaldım, ikna edemedim. Bir kâğıt bir kalem istedim, bakalım yazar olabilir misin, gel seni imtihan edelim, aklına ne geliyorsa yaz, spordan, okuldan, annen, baban.. Ancak, korkusuzca, çekinmeden yazacaksın.

Çocuk bir olimpiyat coşkusuyla kâğıdı kalemi alıp içeriki odaya girdi, biraz sonra döndü, annesini yazmış. Annesi, oğlu yazmaya gidince: "Oğlumun kompozisyonu güzeldir" diyordu. Fakat son cümle bir savaş nedeni: "O sinirlenince bir boğa, öküz gibi oluyor" diye bitiyor. Anne bu sözleri duyunca, yüreği burkuldu, ağlamaya başladı: "Sana sütüm haram olsun, çalış, kazan giydir, söylediğine bak!.."

Sonra anne, kâğıdı alıp bir yelpaze gibi kullanmaya başladı. Çünkü yanıma alıp: "Bak yapamayacaksın, herkesi üzeceksin!" dedim, kötü de konuşsam, ister istemez incelikli davranıyorum çocuğa, bu da farkında olmadan şarap içme dersleri gibi geliyor çocuğa.

Bir faciaya sebep oldum, gece zehir oluyor. Babası kavgayı büyüttükçe, keyfim bozuldu. Çocuk, acemice sanatçılığı savundukça evin içine pis bir koku yayıldı. Laflar öyle yerlere geldi ki, babası bir mahalli gazete getirdi, görüyor musun, senin sanatçı dediğin, 13 yaşında kıza tecavüz etmiş, şimdi yatsın yirmi sene, rezilliği de duymayan kalmadı!". Sonra bana dönüp "Hatırlar mısın, çocukluğumuzda yazlık sinemalarda

şarkı söyleyen bir adam vardı, işte o!”, “Hatırladım”. Gazeteyi elime aldım, vurgun yedim, “Ben bu adama ne çok özenmiştim!”...

Ben, bu dar şehrin hazin yalnızlığında sıkışmış sanatçıyı düşünürken, hediye paketleri açıldı, annesi, oğluna hediyesini vermedi, “O bana öküz dedi” diye. Çocuk annesine yılmışmaya başladı, eline kâğıdı alıp son cümleyi düzeltti: “O aslında bir melektir” diye. Annesi “Aferin benim oğlum” deyip yüreği yufkalaştı. Hediyesini verdi, çocuk bir çığlık attı, annesi hediye verirken, oğlunun kulağına: “O da neymiş kızgın boğa, orayı sil benim yavrucuğum” dedi. Çocuk hediyesinin sevincinden kâğıdı yırttı. Anne, zafer kazanmıştı.

“Ama” dedi çocuk, “Sen bazen öyle değil misin?” Anne: “Olabilir!” dedi.

* * *

Barış sağlanınca, bu mutluluk ortamından kaçmak istedim, “İmkansız bir yere bırakmayız” dediler, sıkı bir pazarlık başladı, çantam rehin tutuldu, yarım saat hava almama müsaade edildi.

Sahilin sessiz çağrısını duymuştum. Deniz yumuşak, ipek gibi lacivert. Parlak bir gök, insanı üşütmeyecek kadar soğuk. Çocukluğumu ve şarkıcıyı, bir futbol topu gibi ayaklarımın önüne katıp, tekmeleyerek turlamaya başladım. Kimsecikler yoktu sahilde. Bankta oturan bir kadın gördüm, şık giyimli, tatlı tatlı kahkahalar atıyor. Yanında 10-12 yaşında bir çocuk. Bir an gözüm aldı, yanlarından geçiyordum. Çocuğun bir eli kadının memelerinde, diğer eli eteğinin altında. Beni gördükleri halde, toparlanmadılar. Ürperdim, hızla yü-

rümeye başladım. Bir kötü film mi, hayal mi, ürkerek geçtim. Uzaklaştıktan sonra normal adımlarıma döndüm. Yanımdan ağlayarak kaçan bir çocuk. Peşinde, banktaki o şeytansı çocuk. Kaçan çocuk sahilde korunmak için yer bulamadı, geldi beni siper yaptı. Bana bulaşmasınlar diye aldırmadım, geçtim. Çocuk bana yapıştı, öyle ağlıyor ki: “Ağbi bu çocuk beni dövüyor!..” Sakin bir sesle: “Hadi kavga etmeyin, ayrılın” dedim.

Mazot suratlı şeytansı çocuk: “Sene ne lan” diye bağırdı, ne haliniz varsa görün gibisinden çocuğu itip yürümeye başladım. Şeytansı çocuk önümde durdu, alını, yanakları bir maymun gibi tüylüydü, “Seni” dedi, “Seni gördüm, o çocuğu alıp kayalıklara ineceksin, seni onunla gördüm, onu alıp kayalıklara!...”...

Başımdan aşağı kaynar sular döküldü, büyük bir korku duydum, elim ayağım titredi, gizli yaratıkların eline düşmüştüm sanki. Kanım dondu. “Utanmıyorum lan” dedim, çocuğun yüzüne bir köpek gibi havlayarak: “Senin ağzına sıçarım, öldürürüm seni lan” diye bağırdım. Çocuk, verimsiz saldırılarımdan kurtulup caddeye doğru bağırırmaya başladı: “Bu adam var ya, bu çocuğu kayalıklara götürüyor”... Korkudan tir tir titriyorum, kaçsam, karşıya geçsem, biri görürse, burda, bu saatte, bu çocuklarla. Çocuk bağırırmaya devam ediyor. Neden kaçayım, böyle bela olur mu, kendimi mahalli gazetelerin manşetinde gördüm, polisler mesleğimi soruyor: “Demek sanatçı?”...

Çocuğun geceyi parçalayan bağırırmalarına iki delikanlı koştu geldi, kaçamadım. Ne yapacağımı şaşır-dım. Ayaklarımla bağı çözüldü, oturdum, ağlamaları-

mı tutamadım. Delikanlılar başımdan aşağı baktı. Çocuk, onlara, “İşte bu” (Birşeyler) dedi. Meşin montlu delikanlı: “Olabilir” deyip, çekip gittiler...

Keşke şu denizde boğulsaydım, keşke şu denizin üstünde yol olsaydı da gitseydim, delikanlıların gittiğini görünce, kendimi, üstümde kalan bir ton ağırlığındaki kayanın altından yılan gibi kıvrılıp çıkartmak istedim. Ayağa kalktım. Dayaktan kaçan çocuk kaçmamış, on metre ilerde kedi gibi gülererek bizi izliyor, mazot suratlı oğlan, tam karşımda beni tehdit ediyor: “Üstünde ne kadar para varsa ver, bak ordan başkaları geliyor, onlara da söylerim”...

Çocuğun gözlerine bir daha baktım, avcunda iri, keskin bir kaya parçası. Alttan alıp, yumuşakça bir giriş yaptım: “Bu yaptığınız insanlık mı lan” dedim, “Olabilir!” dedi, bu kelimeyi duyar duymaz kudurmuş bir köpek gibi çocuğun üstüne atladım, iki tekme yerleştirdim, çocuk kaçtı, peşine düştüm, çocuk kaçtı, kovladım, peşinden “Lan seni bir tutarsam, kayalıklara...”

Korku içinde apartmana geldim. Evin kapısından girerken, kuş renkli elbise giyen sarı gözlü çocuk önümü kesti: “Sen yazar değilsin, bizi kandırıyorsun?” dedi, “Nedenmiş?” dedim, “Babam seni hiç tanımıyor” dedi. Bir yarasa gibi çocuğun yüzüne çarptım, bağırdım. “Olabilir!” Çocuk ağlayarak kaçtı. Minnacık çocuktan ne istiyorsun? Sen sapık mısın? Olabilir!..

Annemin kâğıtları

Odamda bir yığın işe yaramaz müsvedde kâğıt birikti, anlatamıyorum, çocuk dokunsa “dokunma onlara”, misafir gelse “yerine koy onları” diye bağıyorum. Çözemediğim duygusal bir ilişki. Çocukluğumda da bir sürü çer-çöp kâğıt vardı, kutsaldılar, dokunulmazdılar. Annemin ayakkabısı vurmasın diye topuğuna sıkıştırdığı kâğıt, ayakkabı dolabında “Onlar pis, dokunma onlara” diye bağırlır. Evimiz tahta döşeme, tahtaların arasından alt kattakiler televizyon gibi görünürdü, bir kâğıt tıkaç vardı tahtanın arasında “ayıp çıkartma onu ordan” diye bağırlırdı. Ev bir yığın ıvır zıvır kâğıtla kuşatılmıştı ve her biri yasaktı. Neden gününü doldursa da indirilmez ramazan imsakiyesi, neden, Arapça yazıyor diye, belki de bir çay kapağı yerleştirilir aile resminin içine, neden, taşları, kartları eksilse de çöpe atılmaz tombala kartları, neden yıllarca bekler, annene gönderilmiş sarı ve mühürlü veliler toplantısı-

na çağrı zarfı, neden, kullanılmasa da bir kenarda bekler bankaların verdiği küçük cep ajandaları, neden, iş yaramazsalar da atılmaz, kırkbeşlik plak kapakları...

Pencere camına ilıştırılmış çok eski yıllara ait simli bir yılbaşı tebriği kartı, neden Saatli maarif takviminin yapraklarının işi bitmiş olsa da bir kenarda saklanır.

Sobanın külü düşmesin diye muşambanın altına gazete serili "yırtma oğlum", bir kış sezonu aynı haberi defalarca okursun: "Müezzin koyun çaldı". Karyola demirinin pası yatağa geçmesin diye yıllarca yatağın altında bekler, karyolanın altına girdiğinizde "parçalama oğlum", dolabın üstünde istiflenmiş yufkaların üstüne konur, "uzanma oğlum".. Kapanmayan dolap kapılarını sıkıştırmak için her dolabın kapısında küçük kâğıt tıkaçlar "çıkartma oğlum, kapı gıcırdamasın"...

Baca deliklerini örtmek için neden herkesin evinde olduğu gibi bizim de evimizde *Ses* ya da *Hayat Mecmuası*'nın kapakları kullanılır, neden karamele kâğıtlarının içinde ya hayvan, ya da padişah resimleri olurdu, neden fotoğraf albümü içindeki pelüre narin davranmak zorundaydık, fotoğrafların değişik açılarını değiştirmek neden yasaktı.

Ve sizinle bir ömür yaşarlar odada. Değerli kâğıtlar değildirler, ne hisse senedi, ne tapu, ne de müzayedede atılabilirler. Ama, neden, annemle aramızdaki duygu dünyasında en güzel köşeyi hep bu eşyalar alır. Büyük abimin pantolonlarını yıkarken cebinden maç-sinema biletleri çıkardı. Onları hiç atmazdı. Başiboş bu kâğıtlar banyo penceresi içinde sessiz, mahzun bir hayat sürerdi. Büyük ağbim evden birkaç günlüğüne uzaklaşsa, işte anneme, koklayacak, ağlayacak bir se-

bep çıkardı. Ortaokuldan terk küçük ağbimin kapağını bile açmadığı müzik defteri, coğrafya kitabı neden yıllar boyu bekletilir. Beni mi bekliyorlardı, yoksa annem onları çıkartıp “ah hayırsız oğlum okusaydın ne olurdu” diye ağlamasına mı yarardı.

Çalışma masasının altında bizimle birlikte yaşlanan uzak bir akraba adresi. Gece bizimle uyurlar, gündüz bizimle düşünürler. Mutfak masası muşambasının altında çok eski bir mektup. İşte bu mektuplar sırtında bir yağ lekesini bir ömür nasıl taşırsalar, öyle taşırsanız ruhumuzda bu eşyaları...

Annemiz neye dokunmuşsa, tepeden tırnağa kokusunu sindirmiş. Bu koku antika dükkanlarında satılmaz. Yaşamınızın enerji santrali gibi, nerde dara düşerseniz, bu ıvır zıvır eşya, güç verir size. En kuytu köşelerde hâlâ, küçük kara böceklerin ayak izlerini taşır. Mevsimler ötesinden sıcacık kış gecelerinin lapa lapa karlarını, dışarda uğuldayan rüzgârları getirir. Alıp okşarsınız bir otobüs yolculuğunda, ya da boş kalıp “off” çektiğinizde...

Kötü bir çizgili kâğıt, defterin ortasından kopartılmış, acemi bir el yazısıyla bir hikaye yazılmış. Bal Tefsiri denirdi. Sofra başında yemekten önce okunurdu. Aç karnına uzun hikayeyi okumak bana düşerdi. Sofra adabı ve ahlakıyla ilgili konuları olurdu. Hatırımda kalan: Misafirlikte bir adama çorba ikram edilir, çorbanın içinden saç teli çıkar, misafir ev sahibini utandırmamak ve ikramını kırmamak için saç telini usulca saklar, yemeğine devam eder, böyle bir hikaye. Okumayı yeni çözmüşüm. Heceleyle heceleyle sofrada bu hikayeyi okuyorum. Annemin de gözyaşları şıpır

şıpır yemek masasına düşer. Yüz defa okunmuş bu hikayeye bir daha yeniden yüz defa gözyaşı düşer.

Bir de destanları olurdu annemin. Deprem, kaza, yangın gibi büyük felaketler olduğunda, halk ozanlarının da altında birtakım garip adamlar ağıt gibi, acıklı, yürek burkan dörtlükler yazar, sokak aralarında sığağı sığağına yüksek sesle okuyup satarlardı. Son zamanlarda teybe doldurmaya başlamışlardı. Sanki toplumsal felaketler insanların ruhlarına hançerlenmeden, topluca gözyaşı dökülmeden, kimsenin gözüne uyku girmezdi. Pencereleden sokağı sarkan kadınlar, bu acıklı felaket anlatıcısının dörtlüklerine dayanamazlardı. Birinin öyküsünü hatırlıyorum: Dereye düşen otobüste bir ailenin tüm fertleri ölmüş. Annem, elime, yirmi-beş kuruş verir, satıcıdan bir tane destan aldırırdı. Eve gelir okurdum. Annem karşımda diz çökmüş beni dinler, eşarbyla gözyaşlarını silerdi. Bir zaman sonra destan yeniden hatırlanır, saklandığı köşeden çıkartılır, ben yeniden okurdum, annem yeniden ağlardı. Tabii ki satıcı ozanın gaydesi, vurgulu, tonlamalı ve bağırان üslubuyla okurdum. Sanki ben de, annemi daha çok ağlatamazsam, kendimi başarısız hissederdim. Annem de zaten, destanı üslubundaki hamasetle okuyamazsam, elimden alır, ya komşunun çocuğına, ya da akşam büyük ağbime yeniden okuturdu.

Dokunulmazlar listesinde parti aday kâğıtları. Nisbi temsil sisteminden kalmış uzunca kâğıtlar, onlarca adayın ismi sıralanmış. Yakın akraba büyüklerimiz partili adayların yerlerini işaretleyip ve anneme tembih edip vermişlerdir. Elden ayaktan uzak tutulur, yüksek yerlerde saklanırdı. Seçim öncesi annem, aday liste kâ-

gıdını bana verir, baştan sona tüm adayların adlarını okuturdu. Sıra bizim adayın ismine geldiğinde, annem, “hah tamam, bizimki bu...” deyip, listeyi elimden alır, itinayla en özel dolabın en çekici çekmesinde gizlerdi.

Çerden çöpten bu kâğıtlar, kullanılsalar da asla evi terketmezler, eviniz bir gün kaybolur, ama, bir ömür ruhunuzda buhurdan gibi tüterler. Çoğu solmuş üzüm rengine, bal rengine dönmüş. Çoğu izbe karanlık bir dolap köşesinde kına rengine dönmüş. İşte, hayat denilen bu büyük atmosferde bu eşyaların dumanları doluşır, durur. Ruhumuz onlarla eski zamanlara doğar. Kurumuş canlarımız olur. Eve gelen sevgiliniz, en yakın dostunuz da olsa, en uzak ülkeler kadar yabancıdır bu kâğıtlara, asla sizin gibi düşünmezler, dokunamazlar.

Onları yormamak, yıpratmamak gibi bir hukuk oluşur aramızda, onları hor görmemek, aşağılamamak gibi bir ahlak oluşur aramızda. Bizden de uzun bir ömür sürerler, parmak uçlarımızda ruhlarımızla konuşurlar. Bir bahar temizliğinde bir süpürgeyle süprülen bu kâğıtların fiyatı yoktur, müzayede değeri yoktur, ama, neden evlerimizin en değerli hazineleridir.

Onbinlerce ıvır zıvır kâğıt, bakkal deyince, kapının arkasında duran veresiye bakkal defteri, şimdi onu, Osman Hamdi'nin bir tablosuna değişmem, kış deyince, [kömür değil, fındık kabuğu yakılırdı] fındık kabuğu karnesi, radyo deyince, radyo taksitlerinin kartı. Hangi güçlüklerle, hangi sıkıntılar ve boğazdan kesip artırmalarla her ay bir tanesi çizilirdi. Ve sonra annem eline alır, yeniden bir daha taksit aylarını sayar, sonun-

da “son ay, yarım taksitmiş” diye sevinirdi. Günde kaç kez Bismillah, kaç kez Allah zikredeceğini gösteren tarikat ödev kâğıdı. Halk eğitim merkezinde kadınlar toplantısının gün ve saatlerini yazdığı kâğıt.

Ben çocukken, Amerikan yardımı diye, vita yağı benzeri bir teneke yağı, balık yağı hapı ve süttozu verirdi. İşte bu süttozu torba, çimento torbası gibiydi, üzerinde USA yazılıyordu. Çok dayanıklı bir torbaydı. İçinde süttozu çoktan bitti, bir sezon içine soğan konuldu, bir sezon patates.

Anneniz tıgla dantel örüyordur, ya da bir sökülük dikeyordur, makarayla oynamak için kukarasının boşalmasını bekliyorsunuz, annenizin kucağında kukaranın deliğini örten markası yazılı kâğıdı yırtıyorsunuz, anneniz elinize vurup “Oğlum o markasını gösterip alıyorum” deyip elinizden alır. Sonra boş bir gazete parçasını buruşturup çile sarar. Siz kollarınızı uzatırsınız. Tam yorulmuşsunuz, çileye kedi bulaşır. Kedi zıplayarak çilenin peşine düşer, anneniz sizin peşinize. Sonra yorgun düşer anneniz, bir sıkıntı basar. Kaldırır döşeme tatanın tıkaçını, alt kattaki Hayriye teyzeye bağırır: “Kız Hayriye sarhoş kocan gelmeden bir şarkı söyle!”. Hayriye teyze söylediği şarkının sözlerine inanır, boğazı düğümlenir, yutkunur, sonra ağlayarak bize gelir. Hayriye teyzeyi her akşam sarhoş ve çalışmayan kocası dövüyordur, annem de usulca tıkaçı kaldırıp, “bu dert çekilir mi?” diye ağlıyordur. Hayriye teyze dayağın ortasında kaçıp yine bize gelir. Kapı aralığında fısır fısır konuşulur. Konuşmalar uzadıkça uzar. Ben konuşmaları duymayayım diye Hayriye teyze çabucak, ayakkabı dolabının üstüne serilen gazeteden bir sıçan uçurtma-

ğı yapar, sokağa yollar. Uçurtma daha ilk havalanmada elektrik tellerine takılır. Sonra bizim adresimize Almanya'dan bize ait olmayan mektuplar gelir, annem mektupları gizlice Hayriye teyzeye verir. Sonra yine gelir, annem babamdan korkar hiçbir yere saklayamaz, koynunda tutar mektupları.

Sonra Hayriye teyze elinde oklavayla elektrik direğinden uçurtmamı kurtarmağa çalışır. Sonraki gün bir haber yayılır: Hayriye teyze Almanya'ya kaçtı, çocuğunu bıraktı... Çocuk her gece için için ağlar. Annem, yine tıkaçı kaldırır, ağlar, dayanamaz, çocuğu uykulu uykulu alır bizim yatağımıza koyar. Çocuk o kadar ağladı ki, adını "patlak göz" koydular.

Ertesi gün çocuk yine ağlar. Annem "günaha mı girdik" deyip, dualara, namazlara başlar. Çocuğun elbiselerini değiştirir, yemeğini, çorbasını, bizden önce hazır eder.. Postacı gelir. Almanya'dan Hayriye teyzenin mektubunu getirir. Hayriye teyze "oğlumu alacağım, hemen alacağım" der. Mektup zarfıyla yemek masası muşambası altına konur. Bir mektup daha gelir, o da yemek masası muşambası altına konur.

Yemek yerken artık tabak düz durmaz masanın üstünde, annemin aklına mektuplar gelir, boğazı düğüm- lenir, şıpır şıpır gözyaşları düşer muşambanın üstüne.

Sekiz Mart Dünya Kadınlar Günü Kutlu Olsun...